

# קול שלמה

הוצאת והדפוס לאינטרנט  
www.hebrewbooks.org  
ע"י חיים תשס"ט

שירים חדשים

לשלמה זלמן זאלקינד



— ❖ —  
ווילנא

— — —  
תרי"ז

# קול שלמה

---

שירים חדשים  
לשלמה זלמן בן-יהושע זאלקינד

---

ווילנא

---

שנת תרי"ט לפ"ק

---

КОЛЬ ШЕЛОМО,

т. е.

Голосъ Соломона, или новыя Стихотворенія Соломона  
Залкинда, Учителя въ Раввинскомъ Училищѣ въ Вильнѣ

---

ВИЛЬНО,

въ Типографіи Р. М. Ромма.

1858.

**K O L S E L O M O .**

---

**NOVA POEMATA**

**AUCTORE**

**SALOMONE SALKIND**

**Praeceptore in Schola Rabbinica  
Vilensi.**



**VILNAE**

**Typis R. M. Romm.**

---

**MDCCCLVIII.**

# קול שלמה

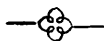
---

שירים חדשים

לשלמה זלמן בן-יהושע זאלקינד

מורה בבית ספר הרבנים

בווילנא .



ווילנא

בדפוס ר' יוסף ראובן בר' מנחם מן ראם

---

ה' תר"מ לב"ע

Печатать позволяется съ тѣмъ, чтобы по  
напечатаніи представлено было въ Ценсурный  
Комитетъ узаконенное число экземпляровъ.—  
Вильно, 18 Іюля 1838 года.

Ценсоръ, Б Гольмбладъ.

## מְנַחַת זְכוֹרֹן

לאהובי בעודי , חיי ומאדי , נמצי נעמנים משמי גבוה ,  
הילדים אשר חנן אותי אלוה , חן כביר מצאה ידם , בעיני  
אלהים ואדם , המפארים היקרים , התמימים הישרים , בכבוד  
יאריכו ימים , ובהיי עוננ ונעימים , המה וביתם , וחמדת  
נחלתם , פרי רחמיהם , יוצאי תלציהם , ה' עליהם כולם ,  
יחנם עד העולם !

בְּנֵי יִקְרִי!  
יְלָדֵי בַחִירֵי!  
אַתֶּם מַחְמַדֵּי  
נָתַן לִי שְׂדֵי  
אַתֶּם הוֹנֵי  
חַנְנֵי קוֹנֵי  
לְכֶם כֹּל עֲמָלִי!  
גַּם זֶה בָּעָלִי  
יָדֵי כוֹנְנָה  
לְכֶם לְמָנָה  
אֲנִישָׁה אֶקְרִיבָה  
בְּכֹל תַּעֲצוּמוֹת אֶהְבֶּה  
אֲנִי יוֹלְדֶכֶם הוֹרֶכֶם  
אוֹהֲבֶכֶם מוֹקִירֶכֶם  
עַד אַחֲרֵית יוֹמוֹ  
אֲנִי אֲבִיכֶם שְׁלֵמָה.

## תָּכֵן הָעֲנִיִּים .

---

- המשורר לבנות שירותיו .
  - הפרחים בגן .
  - קינה ונחמה .
  - בליל חנוכה .
  - קול בכות .
  - מורה השעות .
  - תהלה לשלמה .
  - ברכות פי .
  - אב לבנים .
  - וזאת הברכה .
  - למנצח בנגינותי .
  - בית הספר .
  - סוף דבר .
-



# המשורר

## לבנות שירותיו.

את אחיותיִכן הבְּכִירוֹת סִפְחָתִי  
לְשׁוֹט בְּאֶרֶץ זֶה כְּבִיר עֲלִחָתִי\*  
וּבְנֹתַי אֶתֶן הַצְעִירוֹת מֵהֵנָּה  
הַיּוֹם — אֶתְכֶן לְרֵאשׁוֹנָה יַעֲדָתִי  
בֵּיתִי הַשְּׂאֲרָתִי אֶתְרִיִּן הוֹלְדָתִי—\*\*  
הַיּוֹם אֶתֶן יוֹצְאוֹת . . . תְּבוּ וּצְאִינָה !

---

\* הוא ספרי שירים לשלמה אשר הוצאתיו לאור זה שבע עשרה שנה (בשנת ה'תר"ב) בעירנו בוויילנא .  
\*\* ליוקר הוצאות הדפוס (יתר על השבח במחברת שירים כזאת) לא הוצאתי הפעם כל קבוצת שירי כולם ונשארו רבים מהם עוד אתי בכתובים .

אחיותיכן הגדולות אם תפגשנה  
אל אָנָא תחפרנה אל נא תבושנה  
אם תגדלנה עקב גאה תגאינה  
יהכורה לנו ראשית און אבינו  
יברכים ושלמים שם לנו עשינו (\* )  
אל יפול נא לבכן ! ובכה תענינה :

יעצמכן ובשרכן / אחיותינו ! אנו  
יאביכן אבינו מקור אחד לנו  
יאם נולדנו אחריכן — מה העוינו ?  
ילראות הארץ פיום אך החלונו  
יזחננו אל קמוכן קמונו  
יאולי נחלנו כבוד שם קנינו .

---

(\* ככתוב על מכתבי העתים השונים להחכמים הסופרים המפורסמים  
לבית ישראל : לויסונג דעס יודענסהואס להרב הראקט'  
פיוססופהן , פננפאסן להרב הראקט' יפסס , פריענס להרב  
הראקט' פירסט , ודומיהם .

אם אֶתְכֶן אִמְנָה תּוֹסֶפֶנָה תְּבוֹנָה  
הַגְּדִנָה לָהֶן ! תִּדְעֶנָה , תִּרְגְּזֶנָה ,  
כִּי לָכֵן עוֹד כְּפָלִים לְתוֹשִׁיָה ;  
הֵן מוֹלֶדֶת חוּזִין לֹא מִיִּשְׂרָאֵל הִנֵּה  
נָשִׁים נְכָרִיּוֹת — מִכְּמִנֵּן תִּצְאִינָה  
אַתֶּן תֵּרֵת קֹדֶשׁ — אִמְכֶן עֲבָרִיָה \* .

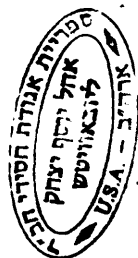
וּמִי יוֹדֵעַ גַּם דְּבַר ? וּמִי פֹשֵׁר ?  
וַיְבוֹאֶכֶן אוֹלֵי עוֹד כְּבוֹד יִתֵּר  
תִּפְאֶרֶת הַצְּעִירוֹת מִכְּבִירוֹת גְּדֻלָּה ;  
מִכִּי יֵעֲקֹב אַתֶּן ! מִכְּפִגְוֹת עֲמִנו  
הֲלֹא כֹה קָרָה צוּר הִצְבֵּנוּ מִנו  
רַב מִכְּבִירָה — הַצְּעִירָה הֵן נִחְלָה .

\* \*  
אֵךְ אִם צָרִים שְׂוֹא רוּחְכֶן יַעֲצִיבוּ  
וַיִּכְּן וּבְאַחֲזוּתֶיכֶן יִלְעִיבוּ  
כֹּה תֵאמְרָנָה יְכֹה אֲבִינוּ צִנּוּנוּ :  
יִמְדוֹן רוּעַ שְׂקָר לֹא תַחַת אֵמֶת  
יֵאֵךְ רוּב לֹא גְרִיב , לֹא נֶלְחַם מִלְחָמָת ,  
יִמְשַׁלְמֵה יִצְאֵנוּ וְלִשְׁלוֹם בָּאֵנוּ וְיִ

\* בספרי שירים לשלמה העתקות רבות מלשונות שונות ,  
והשירים האלה כולם ילדי רוחי המה ועל ברכי שפת קדש נולדו .  
2.

## הפְּרָחִים בַּגֶּן .

שָׁם מְסַלֵּת פְּרָחִים תוֹךְ הַגֶּן שָׁמָּה  
בְּמִסְלַח תִּדְהַ כְּבוֹדֵי מַמְעַל בְּרָמָה\*  
שָׁלַל צְבָעִים שׁוֹנִים בְּבָרְקִים שָׁם יִנּוּצְצוּ  
וּכְמוֹ חֵץ אֶל בֵּית הָעֵינַן יִרְוּצְצוּ  
מֵרְאָה יִקְרָה חֲמוּדָה , גַּעֲיֵמָה לְבָנָה  
כְּמוֹ פְּלִילָה יִקְרַ נְגִה הַלְבָנָה ,  
מֵרְאָה נִהְדָרָה בְּשִׁלְגַ צָחַר ,  
מֵרְאָה אֲדַמְדָמַת פְּאֲדָם שָׁחַר ,  
מֵרְאָה סִפִּיר בְּרִקַת וְלִשָׁם ,  
בְּדָמוֹת תְּקִשָׁת בְּעֵנֵן וְנִשָׁם ,  
מֵרְאָה הַפְתָּם מֵרְאָה מְצַהֲבַת  
(בְּמֵרְאָה דְמוֹת תּוֹחַלֵּת הַכּוֹזֵבִת)  
אוֹר בְּרִקַּת הַשְּׁלֵהֲבַת מֵרְאָה לְהַבִּים  
(כְּחֵם הָעֲצוֹר בְּלִבֵּב הַנְּאֻהָבִים)  
מֵרְאָה נֶדֶךְ בְּהִיר חֲמוּד וְזָהַר  
(בְּדָמוֹת מֵרְאָה פְּנֵי הַתָּמַם וְהַשְׁהַר)  
מֵרְאָה חֲשֻכָה מֵרְאָה גַּעֲפָרַת  
(בְּדָמוֹת מֵרְאָה רוּחַ הַנְּשִׁבָרַת)



\* מְסַלֵּת־הַכּוֹבִים אוֹ נְחִיב־הַחֵלֶב (דִּים וַיִּוֹךְ־סִפְרָתָם)

מִרְאֵה הַשְּׁנִי , מִרְאֵה הַפֶּשַׁע ,  
מִרְאֵה רְקִיעַ , דְּמוּת אִשָּׁר וַיֵּשַׁע .

\* \* \*  
מֵה־תִּחְזוּ בְּגֵן ? אֲשַׁאל שָׁב וַיֵּלֶד !  
מֵה תִּחְזוּ בְּגֵן ? בּוֹ כֹּל נֶאֱגָדוּ ,  
זָר עִם זָר כְּתֹאמִים נֶאֱחָדוּ ,  
לִימִין הֵתֵם הִרְשָׁעָה נֶצְבֶּת  
אֶל מוֹל יֵשַׁע — תִּקְוָה הַבּוֹזֶבֶת  
פֹּה הָאֶהְבָּה פֹּה רוּחַ נְשִׁבֶרֶת  
פֹּה עֲלָה שָׁחַר פֹּה לִילָה נִשְׁאֶרֶת  
פֹּה נְעִימוֹת חֲמוֹד — כְּנֶאֱוֵן הָעֶשֶׂר  
פֹּה צָר וְחֲשָׁד כְּעֵנִי וְחֹסֵר  
מֵה תִּחְזוּ בְּגֵן ? ? הִגֵּד שָׁב ! יֵלֶד !  
מֵה תִּחְזוּ בְּגֵן — דְּמוּת גֵּן הָחַ לָד !

---

## קינה ונחמה

ביום נאסף אל עמיו שארי ורעי הסופר הגדול הרב  
החכם השלם הנודע בשער כבוד מרה מרדכי  
אהרן גינצבורג זכרו לברכה ולתפארת.  
(הלא היא כתובה על ס' קול בוכים)

מי זאת שמה את שמלותיה קורעת?  
"דודי הדדי!" "בעלי גואלי!" מר קוראת?  
וילדים נחמדים מסביבה יריעו,  
"וילדנו ומרוממנו!" ביליל ישמיעו?  
והמון נאנחים אחריהם ימשוכו  
ודמעות כגהרות ממקורם ישפוכו?  
מראה נורא! חזות קשה! מה הפשר?  
מה המתנה הזאת? ולמי זה החסר?  
\* \* \*  
השכולה האמולה היא שפת העבר!  
הודה, גואלה, היום יובל לקבר!  
וילדים הרבים פיתומים יסערו  
הם מעל לי תפארתו אתריו נתרו!  
והמון נאנחים במרי ינהו נה  
בית יעקב הם המשפילים לאלוה!  
מגדול עד קטן יבירו פלהם  
אבן הודם והדרם, גודל הנעם!

\* \* \*

אֲמִנָה הַפֶּת קִדְשׁ ! אֵל נָא תִתְאַפְּלֵי !  
וּכְבוֹדְךָ כִּי לָקַח תְּשׁוּבֵי תַנְחֵלֵי !  
וַיִּתְּנֵם הַמַּיִם הַזֵּאִילוּ הַנְּחַמוּ !  
אֲבִיכֶם הוּא הַלֵּךְ, עוֹד אֲתֶם תִּרְחֲמוּ !  
וּבְגֵי עַמִּי אֲחִי ! הַנְּפוּצִים בְּאֶרֶץ  
אִם עֲזַבְנוּ רוּעֵנוּ, נִפְּשׁ הָעֵדֶר  
קוּמוּ ! נְקוּמָה ! הִבּוּ נִבְנָה הַגִּדָּר  
וְאֱלֹהִים מִחֲסֵנוּ— הוּא יָקִים הַפְּרִיץ !

---

\*) כי אחוזת מרעינו המשכילים פה המתיקו אז יחדיו סוד ויהיו כולם פה אחד והסכמה אחת להוציא לאור בדפוס את כל הכתובים פרי תבונות ירי הסופר הנעלה הזה אשר השאיר אחריו ברכה (ככתוב על ס' קול בוכים הנזכר אשר כתב בלשון אשכנזי הרב המבקר לספרי ישראל ואזרח נכבד החכם ה' סוג ענד האלד והעתיקו ללשון עברי המליץ הנפלא מהר"ק שולמאן נ"י) . אך לסבות ומניעות שונות לריק הי' עמלנו אז ומחשבתנו הטובה לא יצאה לפעולה לדאבון נפשנו .

---

# בְּלִיל חֲנֻכָּה .

## ה מ ש ו ר ר

בְּסוּד מְשַׁחֲקִים מְשַׁחֲקֵה לוחות (קמריטט=סמיל) .

בתחלת המשחק .

## ת פ ל ה

א ל ה ח כ מ ה .

נָא שְׂרָתִי

נָא רַבְתִּי !

תְּנֵי לִי חֶשֶׁק

לְגִיל הַעֶשֶׂק !

נְצֵרִי אֹנִי

וְכָל רַעֲיוֹנֵי !

פְּקַחֵי עֵינֵי

וְכָל הַרְאֵינִי

כָּל הַנְּצוּרוֹת ,

כָּל הַגְּבוּרוֹת ,

כָּל הַמְּצָאוֹת ,

כָּל הַפְּלָאוֹת ,



נָא הוֹאֵלִי !  
נָא חֲחִי שִׁי ,  
נָא חֲמוּלִי !  
מִחֲרֵי יִשְׁעִי !  
נָא חֲנִינִי  
שְׁמָעִי עֲנִינִי !  
שְׁלַחִי אֹרֶךְ  
עָלַי קוֹרְאֶךָ !

\* \* \*  
ב ה מ ש ך ה מ ש ח ק .

---

עוֹרֵי נַפְשִׁי !  
עוֹפֵי חַפְשִׁי !  
אֵל דְּמִוּנִי  
אֵל חֲזִינִי  
שֵׁם בְּחֶלֶד  
(צִחֹק הַיָּלֶד !)  
כֹּה הִקּוּ  
אֲתֵי יָשׁוּב  
יְהִי הַחֶבֶל  
כֹּה הוּא תִבֵּל

תבל, משחק,  
ואנו לוחות  
זה! מן ישחק  
(בבלי מנוחות)  
ישחק בנו  
ילעג לנו  
בעז ובחיל  
כל הליל  
ליל חיינו  
עד קברנו!

\* \* \*

באחרית המשחק.

(המשורר משחק ומנמנם)

שוא כל תחנה  
שוא כל תמלה!  
שוא כל רנה  
שוא כל תהלה  
תתי עתה!

משחק ! אָתָּה !  
לך אין געם  
לחיה הפועם ,  
חמדתך  
היא לא רמה ,  
לא בגילך  
תחיה נשמה ,  
לך אין מזמה  
לנפש פגמה .  
חושני ! חושני !  
מזה ניסני !  
ושאו עין  
חיות בחיין !  
ואם התבל  
ומלואיה  
משחק הכל  
אך הנך —  
עוד רע מזה  
משחק הזה ,  
היא באיננחת

בת — עצבת ,  
הוא בן שחת  
יליד הפות !

\* \*

(וישן, ועיניו נסגרו  
והלודות בידיו נסגרו) .



## קול פְּכוּת.

על מות האברך, אב בחכמות רך בשנים, החכם השלם  
המשורר הנשגב, כמורה מיכה יוסף הכהן לעבענזאָהן  
מחברת הריסות טרויא וס' שירי בת ציון,  
שמו ותהלתו לנצח.

בְּן אָדָם אַתָּה! לְבָנֵי אֱלֹהִים דְּמִיתָ  
עַל אֶרֶץ גִּרְתָּ וּמְרוֹמֵי דָאִיתָ  
אֶת אֶחָד הַשָּׂרָפִים הַלּוֹם רָאִינוּ.  
וּבְשָׂרְךָ אָח! הִבְעַרְתָּ מוֹקֵד בְּנוּ  
נִגְלִיתָ בְּמַעַט פֶּתַע עֲזַבְתָּנוּ  
חֲפִשָּׁנוּךָ — לֹא יִסְפְּנוּ חַיֵּינוּ!

כַּנְזֵרָה יוֹסֵף מִחֲמַד כָּל הָעֵינַן  
מִיִּתְרֵיו כֹּזֵנֵנוּ — הַמְנַגֵּן אֵינַן  
הַמְנַגֵּן הַמְגַבִּיהֵי לֵב גַּם נִפְשׁוֹ !  
הַמְנַגֵּן אֵינַן — וְזֶמֶר כְּמִצְלָתִים  
מִמְּנַגִּינוֹתָיו תִּצְלָנָה אֲזֻנִים ? —  
זְמֶרְתָּה חַיָּה — לְעַד לֹא נִאֶסְפֶּת !

מִן חֲרָבוֹת סָרוּיָא בְּמָה לָךְ הַקִּימוֹת  
בְּגִבּוֹהִים סוֹפְרִים לָךְ שֵׁם הַכִּינּוֹת  
קִרְבֵּן רֵאשִׁית הוּא — בְּכּוֹרֵי אֶבֶד  
שִׁירֵי בֵּת צִיּוֹן אֶךְ שׁוֹרֵר הוּא אֶלֶת  
הוֹד שְׂמֵךְ עַל אַחַת שְׁבַע הַגְּדֻלָּת  
וְנִבּוֹנִים תִּמְהוּ עַל אֲזֵן יִהְיֶה •

מִדְּבָרָה מָה עָזוּ נְאֻדְרֵי בִפְתַח  
מְכַלְל כָּל רֵאמוֹת גַּם גַּעַם גִּיחַח  
בְּרַעֲיוֹן וּבְמִלִּין רַבִּי תִפְאָרֶת ;  
בְּקִדּוּשָׁה שְׁפָה חֲדָשׁוֹת יִצְרֶת  
וּכְמוֹ בְּלִשׁוֹן עִם וְעִם בָּה נְדַבְרֶת  
וְתִהְיֶה כְּנְעוּרֶיהָ שְׁפָה דוֹבְרֶת •

אם תרין ל' של'מה עלומים ונער  
מדברותיה נוספות חין וזוהר  
רוח שחרות תעיר בלבב כל קרב ;  
ותחכמנו בין מחכם קה' לת' :  
אם פת אמונה לא בנו משלת  
חכמה רבתי לנו חין וחרב .

זרע תלמי גן יפיץ שם קצח  
בין תלמי לבנו בן תפיץ רצח  
כי תגיד לנו נקמת בן-מנוח ;  
ותספר מני קנאת אשת חבר  
בימינה הכינה אל סירא קבר  
קנאת עם יה' בנו תקדח קדוח .

ולמראה על הר העברים שמה  
רחפו עצמינו נפשנו עגמה  
שמה הקשיב מצות שכני גבה  
מבחר היצורים — זה משה רוענו  
משא כל טורח נשא בגללנו  
ומידו לנו אש דת אלוה' !

מה-נורא המקום — שָׁבַץ יֵאָחֲזֵנוּ  
אֶל גֵּיאַ הַהֲרָגָה שֵׁם תּוֹלִיכֵנוּ  
וַיְהִי הַיּוֹדָה הַלְלוּי בְּדָם רְאִינוּ .  
אִיִּם חֲזִיוֹן הַתּוֹיֹת אַחֲרָנָה  
נִפְשׁוֹת שׁוֹכְבֵי בּוֹר לְלוֹי תְּבַאֲנָה  
מִחֲוָה כְּ-רִבּוּי הַפַּעַם חֲזִינוּ .\*

כִּהֵן אֵל חַי ! כִּהֵן זִמְרָה וְדַעַת  
בְּלִעְדֵי אֲנִיד תַּפְאֲרָתָךְ מוֹדַעַת  
לֹא אוֹסִיף אֶהְלֵל אֲדוֹם אָנוּח ;  
וּלְכִהֵן בְּקִדְשׁ אִם עַל עֲלִיתָ  
עוֹד פֹּה לְנִצָּח יִקְרָא שֵׁם עֲשִׂיתָ :  
« לֹא גִוַע עוֹדוֹ חַי — חַי אִישׁ הַרוּחַ ! »

---

(\* יחזקאל ל"ז .



## מורה השעות

בהוראת השעה השתיים-עשרה בחצות הלילה .

לצליל קול הפעמון אזני נדהמת  
(ובחזקה בן קרבי רוחי נפעמת)

בכבודות ובקטט עתו יודיע .

הרבעים ארבעה ישלח ראשנה

ושתיים-עשרה שעותיו לאחרנה

וכמו יבוע — חצות לילה הגיע !

גְּהֵמַת קוֹל זֶה חֲדָרַי לִבִּי אֶתְאָה  
בְּדַמְמָה דָּקָה עַד גַּפְשִׁי נִגְעָה  
וּתְעוֹרֵר שָׁם חַיֵּשׁ סַרְעָפִים נִרְדְּמוּ ;  
כִּי כִצֵּל נִהְלֵךְ אִישׁ שְׂדוּד מִכַּחַ  
כָּל הַיּוֹם מִרְדָּף מִן עֵמֶל אֶל-נַח  
אֲזוּנוֹ עֲרֵלָה מִרְאוֹת עֵינָיו קָמוּ .

עֵתָה אֵךְ פָּתַע עֵינַי תִּפְקַחְנָה  
חֲזוֹנוֹת מִבְּהִילוֹת חֲבִי תִפְלַחְנָה  
וּבְהִיר אֶרְאֶה בְּעֵלְטָה בְּעֵרְפֶל .  
קוֹל פְּעֻמוֹן זֶה פְּעֻמוֹן-הַיְקוּם יַעֲנֶנִי  
וּלְמוֹרָה הַשְּׁעוֹת — תֵּלֵד , אֲדַמְהוּ  
וּפְקוּדַת וּתְעוֹדַת כָּל יְלָדֵי שָׁפֵל !

כְּמִנּוֹת הַמוֹרָה יְמִינוּ יָמֵנו  
וּכְמִקְרָה עֵתוֹתָיו יִקְרָה אוֹתָנוּ  
עַד הַנְּבוּל אִם בָּאוּ מִרְאֵשׁ יִחַלוּ —  
כֵּן רְאֵי שְׁמֵשׁ לְחִלִּיפוֹת נִכְנוּ  
רַגְעַי יִנְהַקוּ וּכְרַגְעֵי יָרְנוּ  
יִצְמַחוּ יִפְרְחוּ יִפְלוּ יִבְלוּ !

וְשִׁיתִים-עֶשְׂרֵה שְׁעוֹתָיו גַּם תַּעֲדֶנָּה  
וְלֹא רַבַּעַת הַרְבָּעִים תִּפְרֹדְנָה  
תִּבְנִיתֶם גְּבִיטָה בְּרְאֵי הַחַיִּים ;  
הַלִּיכוֹת עוֹלָם מִקֶּדֶם בַּקֹּדֶשׁ  
שָׁנָה תִּבְנֶה מִשְׁנָיִם-עֶשְׂרֵה חֹדֶשׁ  
גַּם הַחֹדֶשׁ יִפְרֹד אַרְבַּעַתָּיִם .

וּמֵלֵא-תִּבְלֶה זֶה כָּל צְבָאוֹתָיו אֱלֹהִים  
תַּעֲלוֹמוֹת וּסְתוּמוֹת חֲתוּם וּפְלֵא  
מִוֶּרֶה גְדוֹל , אִיוֹם , הַפֶּה כְּלָמוּ .  
אִפֵּן תוֹךְ אִפֵּן בְּמִסְתָּר נִצְמְדוּ  
גִלְגַּל בְּגִלְגַּל בָּעֵז יִתְלַכְדוּ  
תוֹכֶם רְצוּף חֶסֶד — גַּם פִּיד קִרְבָּמוּ !

כָּכָה נַעֲשׂוּ כָּל מַעֲשֵׂים תַּחַת שְׁמִי  
וּמְקוֹרֵם צָפוֹן בְּמִשְׁאֵה וְאָמֵשׁ  
צָפוֹן מִן עֵין מִכָּל חַי נִעְלָמוּ ;  
וְאַרְכָּה אֵין-קִין מִבֵּית הַשְּׂרָשָׁרָת  
הַסּוּבְּבַת כָּל יַחַד בַּחֲבֵרַת  
מִתְהוּם תַּחֲתִית עַד כּוֹכְבִים כִּי רָמוּ !

וּכְמוֹ צִלְלֵי - הַמַּעֲלוֹת\* מְדֵי נְעוּ  
מִפְּנֵי הַמּוֹרָה אֵלֵינוּ יִקְרְאוּ  
הַמַּעַט הוּא אִם רַב בְּשָׁעוֹת סָחָרוּ ,  
בְּחֻשִׁיכָה כְּאוֹרָה בַּיּוֹם כְּלֵילָה  
הֵמָּה יֵרְדוּ מִמָּה הֵם יֵגְלוּ מֵעֵלָה  
וּבְלִי-חֹשֶׁךְ כְּכֹה אֲרַחֵם נִצְרוּ .

כִּן-אֲדַמָּה כִּן-אָדָם ! כִּן נִכְרוּ  
מִנְגּוּהוֹת עֵינֶיךָ , לֵךְ עֵתִים עָבְרוּ  
כִּמָּה ? אֵיךְ ? (לְכַתְּךָ חוּצָה דוֹפְקֵת)  
עֲלִיתָ מֵעֵלָה ? — וּפְלֵאִים יֵרְדֵת ? —  
נִחַלְתָּ שׁוֹכָה ? בְּמִצּוֹקוֹת נִלְכַדְתָּ ?  
אִם גִּיל לֵךְ יְדוּיָן — אִם צָרָה דוֹבְקָת !

אִם אִמְנָם אֱלֹהֵי הַמַּעֲלוֹת הַשְּׂתִים  
יִחַד תִּצְעֲדֵנָה אַחֲזוֹת יָדַיִם  
עֲשֵׂת יֵעֲשֶׂר הַיָּדוֹת אַחַת עוֹדֶפֶת ,  
וּבְמִשְׁךְ מוֹעֵד שָׁעָה הָעוֹבֶרֶת  
הָאֶחָת חִמְשָׁת הַרְגָעִים סוֹפֶרֶת  
וְרַעוּתָהּ הִלָּא שְׁשִׁים אִז מִקְפֶּת ;

---

(\*) ר' ד' זייגער

בֵּן נַהֲנוּ אִישׁ מֵאַחֵיו בְּלִ גְפָרְדָּנוּ  
יוֹם שִׁשְׁזֹפָנוּ אֹר יוֹם בּוּ נִלְדָּנוּ  
מֵעַגֵל אֲרַח חַיִּים יַחַד סְלוֹנוּ ,  
הַמְרוֹיֵן אֶדְ שׁוֹנָה בְּעִשׂוֹת הַדְרֵדְךְ  
זֶה יַעֲזוּ בְּנִבּוֹר זֶה יִכְרַע בְּרֵדְךְ  
וּבִבֵּן פֹּה אוֹבְדִים — שָׁם בִּיקָר יִלִּינוּ !

בְּמִלְאֲכַת הַמּוֹרָה בֵּן הַמִּשְׁקָלָת  
בְּגִדֵל חֲזוּקַת יָד הִיא שְׁמָה פּוֹעֵלָת  
וּבְכָל אֲשֶׁרֶיו הִיא אוֹתוֹ תּוֹמְכַת ,  
הִיא תִקַּל עָלּוּ אִם כְּבֵד נִמְלָהּוּ  
וּתְחַדֵּשׁ כָּחוֹ אִם יִתֵּם תִּילָהּוּ  
וּבְאֲמוּנָה אֲמֵן אַחֲרָיו נִמְשַׁכַּת .

מָה הַדְמוּת אִישִׁים ! תַּעֲרֹכוּ לְמִשְׁקָלָת ?  
כְּדְמוּתָהּ וּכְצִלְמָתָה— בַּת הַתּוֹחֵלָת  
רַעֲיַת הַחַיִּים אֶל כָּל חַיִּין כָּל פִּגְעָה ;  
תִּשְׁבִּיחַ הַגְּלִים כְּזַעוֹם לִבֵּנוּ  
תִּצַּק עֵז בְּנוֹ אִם שְׁחָה נְפִשְׁנוּ  
וּכְאִם מַעוֹלָה לֹא תַט מְנַדּוּ רַגְעָה .

וּלְשׁוֹן הַמּוֹרָה\* יָנַע בַּל יִנּוּחַ  
וּבָגוּ הָאוֹפָנִים הֵן הוּא הָרוּחַ  
מִנְשָׁמַת אָפוּ יִנּוּדוֹ כְּלָמוּ ,  
בְּקָטָן בְּגָדוֹל אֱלִיו יִשְׁמָעוּ  
עַל פִּי הֵם יַחֲנוּ עַל פִּי הֵם יִסְעוּ  
אֵן הָרוּחַ לְלֶכֶת שָׁם יִסְמוּ .

אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ אָזְנוֹ כְּכַה קִשְׁבַת  
אֶל דַּת הַנְּפֶשׁ תּוֹכַחַת נִשְׁנָבַת  
וּבְכֹל בֵּית הַגּוֹ — הַנְּפֶשׁ שָׂרְרַת ;  
כָּל פֶּעַל , כָּל חִפְזִין , כָּל בֵּין כָּל אִמְרָה  
כָּל חֲמֻדָּה , חֲשָׁק , כָּל יִצָר כָּל חֲמֹר  
סְרִיסִיתָ הֵם כָּלָם — הִיא הַנְּבָרַת !

בְּמִכּוֹנַת הַמּוֹרָה בֵּן נֶאֱגָדוּ  
הַמְנִיָּם שׁוֹנִים וְלֶאֱחָד הַתֶּאֱחָדוּ  
בְּמֻדָּה בְּמִשְׁקַל וּבְחִין הָעֵרֶךְ ;  
דָּק עַל דָּק , רָם עַל רָם , יַחַד נִשְׁלָבוּ  
רַב עַל צָעִיר , קַל עַל כְּבֹד , יִרְכָּבוּ  
וּבִאֲגָדָה אַחַת כֹּה יִלְכוּ דֶרֶךְ .

---

\* פֶּעַרסֶענְדִיקֶעל .

אם מחנות אלה אל נכון יודו  
איש יתן חלקו במחנה ירקדו  
מה עצום צמח עז הוד כל המערכת !  
אויה אולם המה אם התקלקלו  
המה במרוצתם אם התהוללו  
מה מוראה, נגאלה, או המהפכת !

נעו מעגלותם משטרים יונחו  
וסדרים הפרו תקם שכחו  
רבה שערורה ומהומה אין תקר ;  
שוא אתות מעלותם לנו יאירו  
וישנו עתים וזמנים ימירו  
אור יום לנשף צלמות לבקר !

בן-חלוף הלבב ! זאת נכח פניך  
בהלך המורה התעיה עיניך  
כמוהו במוף מכלל כל הדר !  
במשורה ובערך יגון כל חבר  
אכן האיד עתיד, נכון השבר  
חק אם פרוץ — אם פרץ הגדר .


לך עין ראה לך און שומעת  
לך נפש בוחרת לך בינה ודעת  
לך רוח משלת לך לב מוב מעם .  
אל מתנות האל קדש לך תהיינה  
נצרים בגבול ופרצים בל תצאנה  
וספור לך כל צעד ופקוד כל פעם !

\* \*  
המורה אמנם אם רב בו הפרץ  
אם נהרם פלו ויבא הקרץ  
או אז הושיעה לו יד אמן פלאי ;  
ומלא המורה חיו ויגובו  
יצאו למלאכתם ולפעלם ישובו  
הן סר מר המות — נרפא הפלי .

אם מלאכי זעם , גבר ! יתקפוק  
תחלואים בחמתם חרם יבוק  
מאנו הרפא את תרא קצף  
אל יערץ לבך נפשך בל תשוח  
על נפין הצמד בשר מרוח  
רוחך עף על מטה רד עפרך ;



שור רום עֲרֵבוֹת הַיּוֹד סִפִּיר גְּבוּהַ  
שֵׁם שׁוֹר הָעוֹלָמִים , אֲבִיר־עַד , אֱלֹהִים  
הוּא מַחֲסֵנוּ — מְכֻלָּה נִנְאָלָה !  
מְפֻלָּא מִי יִמְצֵא ! לֵאלֹהִים תִּחַפֵּן  
כִּי אַחֲרֵי הַשְּׁפָרְנוּ בְּבִלּוֹת תִּנְפֵן  
יָקוּם חֲלֹדְנוּ — כִּימֵי קָדָם סָלָה !



## תהלה לשלמה

ביום אורי וישעי, בהניח לי הי' מעצבי וכל עמלי אשר  
מצאוני ובני יקירי הי' עליהם השליכו כולם איש איש את חוק  
למודיו לתהלת הפארת. בני בכורי הכופלי' השלם מהו יצחק  
ניל את למודיו בתכמת רוקחי המרקחת (פרמאצוט) בבית-ר  
כדרשדהמדעים (מוניסטרזיסטס) אשר בדארפאט והשיג  
מעלת הכבוד סרףטיוקר, ובני השני החכם השלם מויה זאב  
ניל את חכמת הרפואה (מדריגין) באוניברסיטאט במאסקא  
ונתכבד בכבוד שם רופא (פלנס), ובני השלישי השלם  
והמשכיל כמר רפאל יחי' את כחלוקת הראשונה סלמודי  
רוקחי מרקחת באקאדעמיע בעיר הבירה סיב ונתעלה  
למעלת סוביפקט, ובני הצעיר השלם והנודע כמר אלי' יחי' את  
תלמודו בבית ספר הרבנים אשר בעירנו פה ויצא בשם  
הכבוד ימורה מכדרגה השניה. — ואני תהלה לאל הי'!

עֹרְדָה נָא פְּנֹדְרִי! עֹרְדָה הַנְּבֵל!  
כִּי אָתָּא יוֹם נִבְחָר לִי מִיְמֵי חַיִּים  
יוֹם בּוֹ נִמַּל עָלַי יוֹשְׁבֵי שָׁמַיִם  
הַשְּׁלוֹם — יִתֵּר עַל כָּל צִיר כָּל חֶבֶל.

אֹדֶךָ חֲסִין־יָהּ! כִּי הִנְעַמְתָּ לִּי חֶבֶל  
לֹא שָׁפַע אֲצֵרוֹת וְזָהַב פְּרוֹנִים  
לֹא הוֹן תַּתָּ לִּי וּגְאוֹן שְׂבָעֵתִים  
לֹא אֱלֹה אֵלֵי חֲפָצָתִי בַתִּבֵּל ;

אֶחָת אֲבִי־עַד ! זֹו יִזְמַתִּי דוֹמַמְתִּי  
שׁוֹכֵר לַפְּרִי בָטָן אוֹתָהּ אֹנִיתִי  
הָאֶח ! הָאֶח ! זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוִּיתִי ;

קִוִּיתִי רְאִיתִי רוֹיְתִי נַחַת ,  
לְמַצּוֹא חֲנֻךְ אֵל גַּם חֵן אָדָם תַּחַת  
בָּנִים גְּעֻמָּנִים—גִּדְלָתִי ! רוֹמַמְתִּי !



## בְּרָכוֹת פִּי .

לבתי בכירתי החמודה ותכמת לֵב מרת דָּאָבֵעַ פֶּעֶרִיל  
תחיה ולבעל נעוריה התני האברך המשכיל ואיש תבונות  
מוֹה פֶּנַחֶס נִיִּל גַּאֵל דְּבֵעֶרְגַּ בַּעִיר רֵאָסִיִן, ביום  
הולדת להם בָּנָם בְּכוֹרֶם ראשית אונם הילד הנעים זאב  
יהי נועם ה' עליו .

הִיקָרְהָ מִפְּנִינִים ! וּפְנִינָה גַם נִקְרָאת  
הַפְּכִירָה בְּתִי ! בְּרָכְתִי כִּיּוֹם אֶקְרִיבָה  
עַל נְדָבַת אָב עֲלִיּוֹן הַפַּעַם לְךָ הַמִּיבָה  
הַמְּוֹלַת בֵּן יְלוּד כָּעַת אֲזַנְדָּ שׁוֹמַעַת .

ובני נחמד, פּוֹנֵחַם ! יִקְרַת שְׂמוֹךְ מוֹדַעַת  
חֲלֻפָּה הַדְּאֻבָּה נֶפֶשׁ תִּמְתְּךָ הַדְּאִיבָה  
בֶּן נִתַּן לָךְ ! אָב אֲמָתָה ! גִּיל לִבְךָ הַרְחִיבָה  
עָלָה לָכֶם שַׁחַר — תֵּאֲתָה שְׂמֵשׁ מוֹפְעַת !

אַרְוִמְךָ הָאֵל יַעַן נִפְשֵׁי הַשְּׂמֻחָת  
בְּגִדוֹל חֲסִדֶּךָ נִצֵּר מִשְׂרָשֵׁי הַפְּרֻחָת  
בֶּן הַקְּשִׁיבָה הוֹאִילָה צוּרֵי אֲפִלְלָה :

וַיְהִי מוֹפֵת אֶל בְּנֵי זֶה הַבְּכוֹר הַיָּלֵד  
מוֹפֵת — כִּי עוֹד תִּגְדִּיל לָמוֹ שְׂכָם עַל חֶלֶד  
וּתְחַנֵּם בָּנִים וְעַדְנִים וּבְרָכוֹת סֵלָה !



## אָב לְבָנִים .

א

לבני יקירי לי צחק יחוי' ביום בואו במסורת ברית הארושין  
עם העלמה העדינה יעלת חן ומשכלת מי' אסתד' תי' בת  
הרב החכם הנודע קאנריד: פִּי לְאֹאֶפֶ: מוהר'צ שפירא  
ניל אַפֶּאטֶה עקער בעיר קאוונא .

מי שֵׁם אֲחֻזָּנָה פְּנָעִים נִגְה סֵהר  
בֵּין פּוֹכְבִּים — בֵּינֹת פְּנֹת נִשְׁקֶפֶת ,  
רוּחַ עֲנֹהָ עַל פְּנֵיהַ מְרַחֶפֶת ,  
סִפִּיר גְּזֻרָתָהּ , וְכִסְפִּיר לְמַהֵר

אַל עֵינַי כָּל רֵאָה תִשְׁלַח זִיבֵי זֹהַר  
וְתִרְאֶנָּה יִצְחָק ! חֵישׁ בָּהּ נִבְכָּסֶפֶת  
נִפְשָׁךְ — כִּי חֵישׁ נִפְשָׁה לְךָ מִמֶּפֶת  
חֲמֻדַת אֶהְבָּה יִקְרָה מִיִּקְרָר כָּל מַהֵר ? —

אֶסְתֵּר הֵן הִיא ! נִשְׂאֵת חֵן כָּל רְאִיָּה  
שְׁמֵרָה דוֹדִיָּה לָךְ— אַתָּה אֵלֶיָּה  
גִּילְכֶם גִּילֵי הוּא , הָאֵח לְבִי יַחַד !

וּכְמוֹ כַּיּוֹם זֶה יוֹם מוֹעֵד הַצֶּמֶד  
מִשְׁד כָּל טוֹבָה וְסִגְלוֹת כָּל חֶמֶד  
תִּיַנְקוּ וְשִׁבְעֵתֶם כָּל הַיָּמִים יַחַד !

ב

לְבִנֵי יְקִירֵי לֹא אֵב יַחִי כַּיּוֹם אֶרֶשׁ לוֹ אֵת בַּת מַחֹתֵנִי  
הָרַב הַחֲכָם שְׁפִירָא הַנִּיל , אֵת בֵּיתוֹ הַצְעִירָה , הַבְּתוּלָה  
הַמְהוּלָּלָה , אֵילַת אֲהָבִים וְנְעִימוֹת , מ' הֵי נִדָּא תִי .

לֹא כְּזֹאב זֶה כִּי בְשִׁמוֹ גַּם נִקְרְאֵת  
חֵיתוֹ שְׂדֵי מִפְּנֵי יַפְנֵי עֵרְף  
כִּי יִרְמוֹס יִשְׁחִית עֵת וַיֵּצֵא לְפָרְף  
לֹא לוֹ בֶּן יְקִיר ! גְּמִשְׁלֵת דְּמִית .

אֵי לָהּ הַשְּׁלוּחָה רְאֵה רְאֵיתִי  
פְּנֵיהָ, כִּפְּנֵי אָבִיב עֵת מֹשֶׁה חִרְף  
וַתֹּאמֶר לָהּ אַךְ «אֵהֱבִיךָ» וַתִּרְף  
וַתִּלְכְּדָהּ — כָּכָה שְׂבִיבָה שְׂבִיבָה .

יַעַן כִּי לֶךְ-בְּנֵי חֲמֻדוֹת שְׂכָם יִתֵּר  
וּבְכָל חֲכָמַת דַּע לֶךְ יָדוֹת עֲשֹׂר  
הִיא אֶת מִשְׁפָּלַת, אֶת חֵן טוֹב, אֶת שְׂפָר .

וּבְכֵן עֵז תִּקְשֹׁר רָמָה חֲבָרַת  
וּבְרַבַּת יָהּ תִּהְיֶה לָכֶם מִשְׁמֶרֶת  
כִּי הוֹד חֲבָל זֶה — עַד יִגֹּן עַד יִפָּר !

---



# וזאת הברכה

לבנותי הצעירות .

א

לְבִתֵּי הָאֲהוּבָה הַיְקָרָה וְשׁוֹבֹת שְׂכַל מֵרַת עֲלֵקָא תִּי בְיוֹם  
כְּלוּלֹתֶיהָ עִם בֵּן גּוֹרְלָהּ בֶּן מִשְׁכִּיל וְשׁוֹב טַעַם מִיָּה מֵאִיר  
(יְאִיר גְּרוּ!) לְבֵית רׁוֹב יִנְרָאֵט בְּבֵרִיסְק דְּלִיטְא .

כְּלִבְנָה פְּחֲצֵי חֲדָשׁ

בְּמֵלֵא נְגַתָּה תְּהִלָּה

אוּ אִזּוּ יוֹמָם גַּם לְיִלְדָּה

אוֹרָה לְנֵאוֹת הָאָרֶץ

בֵּן אַתָּם צְמַד קִדְשׁ !

כְּפִסְהוּר בְּרִקְיָע

הַדְּרַת בְּתִי תוֹפִיעַ

נְכַחָה — אוֹר יִפְרוּץ פְּרִיָּץ

בְּבֵרֶק לְהַב אוֹר שְׁמֵשׁ !

אַתָּה מֵאִיר — זֶה אַתָּה

מֵאִיר גּוֹצֵץ זֶה עֵתָה

אֶל מוֹל הַבַּת גִּילְדָּה .

וּבְכֵן אֵין אַפֵּל , אָמֵשׁ ,  
אֵךְ צַחְצַחוֹת הַפֵּעַם  
טֵהַר זֹהַר וְנֵעַם  
צָמֵד נְחֻמֵּד ! חֲבִלָּה .

הִנֵּה זֹאת הַחֲבֵרֶת  
יַד עֲלִיוֹן הַבְּיָנָה  
עֲדָה לָכֶם הִנֵּה :  
אֲהַבְתֶּם עַד פֶּל תֵּלֵה

וּבְעֵז הַדֶּר תִּפְאַרֶת  
כְּשִׁמְשׁ בְּצַהֲרִים  
כֵּן לַיְמֹת כָּל הַחַיִּים  
אוֹר אֲשֶׁרְכֶם יִזְרַח סֵלָה !

---

## ב

לבתי יקרתי השולמית הנעימה מרת מרים תחוי ביום שמחת  
לבה הוא יום התונתה עם הרב הדאקטאר, המצויין בתורה  
ובחכמה, מוהרי"א שפירא ניל, בעיר קאוונא.

יום אורה יום שמחה היום הפרתי  
בלפנים בישרון יום גיל זכרתי  
הנביאה מרים פרננה צועדת ;  
המון נשים חגגות אחריה תצאינה  
ובתפים, במחלות, אותה תספינה  
כן פיום חזיתיך מרים נחמדת !  
(4)

הַכְּלוּלָה בַּהֲדָרָה בְּתֵי הַנְּעִימָה  
בִּיקָר חֲדוּת עֵז רֵאשָׁה הַרִימָה  
פְּנֵיהָ צוּהִלִים עֵינֶיהָ קַרְנִים  
וּשְׂמֵחִים עֲלִיזִים מְלֵאוּ הַבַּיִת  
קוֹל עֲנוֹת גִּילָה מְחוּץ וּמִבַּיִת  
קוֹל תֵּף קוֹל מְחוּל עֲגָב וּמְצֻלָתִים .

וְלָמִי רֵאשׁ הַשְּׂמֵחָה ? רֵאשׁ זֶה הַנַּחַת ?  
אֵךְ לָךְ בַּת יִקְרָת ! אֵךְ לָךְ ! לָךְ הָאֲחַת  
כִּי קָדוּשׁ יוֹם זֶה רֵאשׁ לִימֵי חַיִּיכִי !  
אִם הַרִימִי מִמַּעַל לְעֵינֶיךָ  
סֶרַח הַצְּעִיף הַמְּכַסֶּה פְּנֵיךָ  
וּרְאֵי יוֹדְעֵי אֵיךְ יֵה גַּמַּל עֲלֵיכִי !

הוֹד דָּגוּל מְרֻבָּבָה אֱלוֹף גְּעֻרֶיךָ  
בּו אֵת תִּדְבָּקִין בְּנִמְזוּשׁ חֵיק הוֹרֶכֶךְ  
זֹאת חֲקַת אֲלִיּוֹן כִּי חַק הוּא עַל סֶפֶר  
וַיְהִי דוֹרְךָ זֶה לָךְ תִּפְאָרֶת גִּזֵּר  
וּלְעַמְתּוֹ אֵת הָיִי לוֹ חֲמֻסַת עֶזֶר  
וּתְבַרְכֶךָ גְּחֻלְתֶךָ הוֹד גְּחֻלַת שְׁפָר !

וּבְנֵי אֲבֹתָם ! אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתֶיךָ  
הֵן קוֹל קָרָא לְךָ ! הַקּוֹל קוֹל אָבִיךָ :  
בֵּן יִקְרָה הַכֵּר ! אֵל בְּרַכָּה הַצְּלִיחַ !  
הַיְקָרָה בְּרָח יְדַעַת מִנְעַר  
בֵּת הוֹד טוֹבַת שְׂכָל וַיִּפֹּת הַתֶּאֱרָ  
הִיא הָאִשָּׁה בִּי שְׂדֵי לְךָ הַכֵּיחַ !

שְׂדֵי הַכֵּיחַ — זֶה אֵלֵי אֲנוּהוּ  
בְּפָרִי בְּמִנֵּי הַגְּדִיל הַפְּלִיא חֲסֵדוֹ  
וּבְרַכָּה חֲנֻנִי בְּמֵלֵא חֲסָנִים ;  
זֶה צוֹר מִחֲסֵי דוּאָ יִקְרָם לְכֶם בֵּית  
וְנִמְעַ שְׁעֵשׂוּעִים בְּנִים שְׁתִּילֵי זֵית  
וְשִׁמְחָתֶם וּפְרַחְתֶּם כִּימֵי שָׁמַיִם !



## למנצח בנגינותי.\*

הִרְאִיתָנִי עֵצִים פְּחָד  
הִפְרַתִּי כִּי רוּחִי רוּחֶךָ  
וַתִּשְׁפַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ  
«כִּי תָבֹא אֶל כְּרֶם רֵעֶךָ  
«אֲכַל תֹּאכַל עַד דֵּי שְׂבָעָךָ  
«אֶךָ תֵּת בַּל תִּתֵּן אֶל כְּלֶיךָ!»

(\*) צחוק עשה לי המקרה בשנה העברה • ואמת הדבר • בא  
אלי נער אחד מעיר אחת קטנה / יפה עינים ונחמד להשכיל ובידו  
שיר קטן / ויבוא להלות קני לחרוץ משפטי על בכורי פרי עמו זה /  
ואביט אל מראהו — והנה לקוח הוא מספרי שירים לשלמה  
(צד 94) / וחנער קער ולא ידעני כי אנכי הוא המחבר / ואכתבה  
לו הסורים חאמורים למעלה למענת ולמוטר תוכחה •

## בית הספר .



אל ירחי קדם את לבי נתתי  
לשנות העלמים שכבר נאספו  
ובמחזה רוחי כל עבר הצעתי  
נכח עתידת ממולי ירחפו  
בעבור משני אלה אז אוכל קחת  
לימי ההנה תורה גם תוכחת .

אם קרות הדרות לנו יזהירו  
במגלת ספר חרותים לנצח  
אוצרות לקח רב בם לנו השאירו  
בם טוב בם חמדה בם רהב בם רצח  
אך כל זה לאדם אין אור אין פשר  
עד כי נגע אל נפשו — אז יוסר !

אזכרה בימי חרפי ולשנים ששת  
בן כך יחיד לפני חורי היתתי  
על תם הילדות אז זורה הרשת  
עז שחרותי לקח מני חזיתי  
קראו מועד אלפני אמרות שפר  
ויביאוני חדר — חדר בית הספר .

החדר מעון צר ומלאו עצב  
מפני מורי חרדתי — מורא ! ועם !  
עיניו לפידים ומשפתיו שצנף  
ושאנה לו בלביא קולו רעם  
ובידו שזט חובל חכות כל ילא  
«אין זה חדר» נהמתי יהוי בור פלא !»



בְּמִלָּה חֶלֶב נִבְעַת מִזֶּאֱב הָעֶרֶב  
אֶל קִירוֹת בֵּית סִפְרֵי נִבְהַלְתִּי חֲלָתִי  
בַּבֶּקֶר צִפִּיתִי : אֵיפֹה הָעֶרֶב  
בָּעֶרֶב — מִי יִתֵּן בְּקֶר פִּלְלָתִי  
וּלְבַדָּה הַתְּקוּהָ הִיא הַקִּיּוּמָתִי  
«נִכּוֹן יוֹם אֹר וְדֹרוֹר» נַחֵם הוֹרְתָנִי .

זֹאת נִחַלַת שְׂדֵי אֶל אָדָם גֵּר תִּבְגַּל  
לְבָלִי יִמוּט לְבָלִי יָמוּג בְּשֶׁבֶר  
וּכְבוֹא הוּא הוּא עֲנֵה כָּל פִּיד כָּל חֶבֶל  
בְּמַעֲוֵת הַחַיִּים עַד שִׁפְתֵי הַקֶּבֶר  
אִז בָּאָה בַת תּוֹחַלַת וַתַּעֲוֹדְדֵהוּ  
הַצֵּלָה וּפְדוּת — מִמְּרַחֵק תִּרְאֶהוּ .

בְּצִפְיָרָה הַמְּבִשֶּׁרֶת צֵאת הַהֶרֶם  
בְּנִעְמַת עֲלִינוּ עַל אַחֲרִית לְיִלָּה  
כְּתֻרְנֵעַת קוֹל שְׁלוֹם אֶל עִיר הַהֶרֶם  
קוֹרָא אֵלֶיָּה קִיץ וּפְלִישַׁת כְּלָה  
בְּפִרֵי בְּטַחְתִּי בֵּן טַעַמְתִּי נֶפֶת  
בְּסוּגֵר בְּחֹדֶר חֲלָמְתִי ח' פ' ש' .

חַק עוֹלָם — לֹא עוֹלָם תְּחִית וְאָמַשׁ  
אַחֲרֵי פֶחַד בְּלִילוֹת יוֹם בּוֹקֵעַ  
אַחֲרֵי עֵנָן בְּלָה יוֹפֵעַ פֶּן שִׁמְשׁ  
אַחֲרֵי הַסְּתִיו בְּלָה זְמִיר גּוֹסֵעַ  
כֵּן הִגִּיעַ הַיּוֹם מֵאִזּוּ בְּקִשְׁתִּי  
וְנִאֲלַתִּי בָאָה — חֲדָרֵי נַטְשִׁתִּי •

נַטְשִׁתִּי חֲדָרֵי — חֲזִיתִי כֹל הַחֵדֶר  
אֶרֶץ חֲדָשָׁה חֲדָשִׁים שָׁמַיִם  
אֵין מוֹרָה אֵין מוֹרְאֵי אֵין חֵק אֵין חֲדָר  
אֵין שׁוֹט אֵין קוֹל , אֵין לַפִּידֵי עֵינַיִם  
בְּמִשׁוֹשֵׁי דְאִיתִי בְּעוֹף פּוֹרֶחַ  
״מִי זֶה ?״ קִרְאתִי ״כְּמוֹנֵי צוֹלַח״ •

אֶךְ רִגְלֵי הַצְּנִנְתִּי עַל סֶף בַּיִת תְּבַל  
קִחְתִּי גוֹרְלִי בֵּין יִתְרַח הַחַיִּים  
רַעֲיָה עֲדִינָה אֶרְשָׁתֶּיָה לִי חֶבֶל  
יִסְפְּתִי שְׁעֵשׂוּעִים גִּיל שְׁבַעֲתַיִם  
בְּנִתִי אֶל אֲשֵׁרִי — אַחֲרֵי רוּחִי שְׁכָבָה  
וְנִאֲרָאָה — אֶת דְּמִיתִי — לֹא הוּא כְּבֶה •

היו גָּדַר רַב הוּן לְאָדָם הָאִשָּׁת  
עָזַר וּנְגַר לִימֵי כָל הָאָרֶץ  
אֵךְ בִּימֵינָה שְׁלוֹם , בְּשִׂמְאֵלָה קִשְׁת  
וּפְעַם בָּא רְצוֹן וּפְעַם פָּרִין  
וּדְמוֹת חֶדֶר פְּתָאָם תַּחֲזוּ עֵינֵינוּ  
הַקּוֹל קוֹל הַמּוֹרָה — תִּקְשִׁיב אֲזַנְנוּ .

לְשִׁאוֹן הַנְּעוּרִים אִזּוּ אִמְרַתִּי : הֲרָף  
וּבְמִשְׁעוֹל הַתְּלָאוֹת נִכְנַע דְּרַכְתִּי  
כַּכְּפִיר לְמִדְתִּי הִבִּיא בֵּיתִי טָרֶף  
וּבְעֵינָיו וּבְקִנְיוֹ יָדֵי שְׁלַחְתִּי  
עִמְחַתִּי בְּטַחְתִּי אוֹלֵי בְּהֶמָּה  
בְּאַתְנֵי טוֹבָה נִחַלְתִּי נֶעְמָה .

וּבְנֵנָן , יָדוּ , בְּהָ אֵךְ מֵאֲזַנֵּי שְׁקָר  
לֹא כְנֻמּוֹל סִבָּל אִישׁ , אִישׁ יָנוּב חֵיל  
יִינַע אַף . יִיעָף יֵלֵא עַד אֵין תִּקָּר  
בְּחֻזֵּי בְּרַק — אור , וּבְעוֹד רְנַע — לֵיל  
שְׁוֹא וּמִדּוּחִים ! גַּם פֹּה חֵק פֹּה גְּדָר  
גַּם פֹּה הַמּוֹרָה — גַּם פֹּה תֵא הַחֶדֶר !

וְגִדְדִי הַרְחַק עֵתְדִי צִיּוּדִי נְהַדְפֵתִי  
נֹעַ מִבֵּיתִי לַעֲנוֹת בְּדַרְךְ ,  
כְּעֵיט מִצִּיד יַעַן נִרְדַּפְתִּי  
מִצָּבֵא הַמִּצּוֹקוֹת בְּחָרִי אֵף וּבְכַרְךְ  
אוֹלָם אֲמִיץ לֵב יִצְאֵתִי לְשׁוֹחַ  
«אֲשׁוּם בְּאַרְץ — יְרוּחַ לִי , יִנַּח»

נִחַמְתִּי עֵקֶב־נִנִּי גַם זֹאת הַפַּעַם  
רוּחַ אֲרַח אֵךְ בַּפּוֹת רִגְלֵי נִתְקָו  
וְאֲשַׁמַּע קוֹל אַחֲרֵי נְהַם וְרַעַם  
מִחֲנוֹת הַמּוֹרָה — הֵם אַחֲרֵי יִדְלְקוּ  
בְּרִגְז־לֵב אִזּוֹ צַעֲקֵתִי : הֵהּ ! אֵין כֶּסֶף  
גַּם פֶּה שׁוֹמֵ , גַּם פֶּה מוֹם , גַּם פֶּה בֵּית־סֶפֶר .

וּבְמַהֲמָרוֹת שָׁנוֹת בָּבֵה נִוְקַשְׁתִּי  
וּבְכַבְדּוֹר קַל מֵאִיד אֵל אִיד קָלוֹעַ  
מִסּוּפֵת מִדְּחִפּוֹת בַּיָּם נִגְרַשְׁתִּי  
וּבִיּוֹן צָרָה עַד צִוָּאר שְׁקוּעַ  
עַד יִרְדַּתִּי לְתַהוֹם אֵל עֵמֶק בְּהוּ  
כָּל אוֹנֵי כָּל הוֹנֵי — עָלוּ בְתַהוּ !

אז אחד השועים עצבי נשני  
כי רוחי נאמנת נפשו יודעת  
על בית מרכלתו שם סוכן שתני  
ויכונן מחיתי עד אין מגרעת  
«אודה יהוה» קראתי «כי רחמתני»  
«אחרי תגרת חיל חסדך הראיתני»

וכגילת התועה בישיון יער  
צאת אל הוד פרמל אין שמיר אין שית  
בן לפי שמח חלף כל סער  
ושליו ישבתי במכוני בבית  
משמר משמרת לא זנחתי רגע  
ובתם עבודתי שכחתי כל פגע.

וימי טובה אלה הן לא ארכו  
כל צוף ינקתי הוי שנה הפעם  
פעמורה כסודם לי אז התהפכו  
הבית ומלאו מגיל אל זעם  
אלני הבית — ה מו ר ה הנהו  
בית ומלאו — ח ד ר ומחנהו !

מִמְּנַגַּת לֵב נִשְׁפָּר אִזְּ אִזְּ נִוֵּא־שִׁתִּי  
לְרִדּוֹף טֹבוֹת לֹא עוֹד אֲצִתִּי רֵצִתִּי  
הֵן פֶּעַם וּשְׁתִּים הִלֵּא נִחֲשִׁתִּי  
כִּי אָפֶס! כִּי רוּחַ! עַל כֵּן בָּם קִצְתִּי  
אִין מִרְבֵּץ לֹא שָׁמָּה תִרְעִינָה יַחַד  
חֲדוּדָה , מִדּוּדָה ; חֲגָ , חֲגָא ; עִזּוּ וּפְחָד !

גַּם סִבּוֹתֵי לִבִּי אֶל תַּחַת שָׁמֶשׁ  
לְחַדְדֹר אֶת מַעֲשֵׂה רְעִי עֵינֵי שְׁעִי  
אִיָּה יִפְעֵת אֹר מִבְּלִי שְׁמִין אָמֶשׁ  
וּמֵאֲרוֹת כְּאֵלֶּה — הֵה לֹא נִמְצָאוּ !  
וּכְרוֹב הָאֹרֶה כְּגִבֵּה הַנַּחַת  
כֵּן יִרְבֵּה הַצֵּל כֵּן עֲמָקָה הַשַּׁחַת .

וַיְהִי אִישׁ שְׁלִיט רַב , אִזְּ עֶבֶד , הַלֵּךְ  
רוֹכֵל , עֹמֵל בַּדַּעַת , אָמֵן פִּלְא  
עַף אֲרָחוֹת יָמִים , גִּבּוֹר לְקִרְבֵּי יֵלֶךְ  
מִתְחַבְּלוֹת אָדָם יִתֵּר מֵאֵלֶּה ,  
וּבְכָל דְּרָכּוֹ אָחִז מִדְּרָךְ כָּל שַׁעַל  
זֶב נַחַל עֵסִים — וּבּוֹ מְהוּל רַעַל .

\* \* \*

אז רחבי ארץ ורקיע שמים  
במלון אהל צר מסביבי נמתחו  
במלון אהל צר כל ארמון החיים  
אל כל שער דלתות חדר נפתחו,  
מה חלד? טובותיו? הבל ואפר!  
מורה, מרה, מורא, שוט, מוט, בית-ספר!

במרי עצבת בן ובתמהון רוח  
ימים וירחים בפרחים גועכו  
שנה שנה תנדוף בדק פרוח  
ובחפי רעש וקרבי לא נחו  
כל פעלי כל עמלי אוי! נשמו  
כל נחם כל רחם הן ספו תמו.

אין כל מפלט מושך בעדי כל צעד  
אימינה אטמאילה רק קצב, גדר,  
אז אלהים הורני — שמה! רעד! —  
«קום פונן בית ספר, תקם לך חדר!»  
הקולך אל זה ודברך האונתי?  
או חד בידי ופירי עת ישנתי!  
(5)

זרה רוחי לבתי עֹבְדֵי  
וְאַרְבוֹת עֵינֵי חֹשְׁכוֹ גַם הִמָּה  
אֶךְ נִפְשֵׁי הַתְּעוֹרָה הִיא גַם עוֹרְרֵתִי  
וְשִׁפְתֶיהָ נוֹטְפוֹת נְחָמָה רוֹמְמָה :  
«קוֹל יוֹצֵר עַד הוּא קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים  
הַפְּכֵי הַמְּסֻבּוֹת מִן מַעֲרֻכוֹת שָׁמַיִם .»

«בְּמָרוֹם כִּם שִׁבְתוּ כֵּן דִּרְפוּ נִשְׁגָּבֶת  
«פָּעֵלוּ כְּמוֹהוּ נַעֲלֵם לְעֵינַיִם  
«אַהֲבֵתוּ רַמָּה כָּל אָדָם הַכְּבֵת  
«בְּעִזּוֹן רַחֲמֵי אָב דֵּן אֲרִיצוֹת הַחַיִּים  
וְאַנְחֵנוּ כֹּל גִּדַע עַל אֲדָמַת תְּבִיל  
«מַה הָיָה , מַה שׁוֹבָה , מַה גִּיל מַה אֲבָל .»

יִחַלְנוּ שְׁלוֹה וְיִשְׁעֵרְנוּ סַעַר  
יִקוֹל רַעַם בְּגִלְגַּל אַחֲרִיתוֹ שְׁקָם  
יִשְׁשֵׁנוּ לְנַחַת וְיִשְׁפְּנוּ צַעַר  
יִגוֹרְנוּ מֵאֵף וְלִישָׁע נִפְקֵד  
יִלְבְּדוּ אֶךְ יָהּ כֹּל מֵרֵאשִׁי יוֹדַע  
יִרְאֶה כָּל מְקוֹר וּבְטָרָם נוֹבַע .»



גם כל חזון מתעה המבעתנו  
»יוסיף יחריד אם מנהו תגים עין  
»ובלב עז אם לו נגשים הגנו  
»לקובו נתבונן כי אפע! אין!  
»פכה בקרב אמת מוש ימוש שקר  
»פכה מרדף חשף אם יהל בקר.»

»בן מפני חדר אתה נחת אתה  
»וישעירים יתקפוה שטן ושחת  
»בלהות קדמותך זכרת עתה  
»כי ישבת חדר כלא ופחת  
»מחלום הנעורים אל יאחזך תכל  
»כי שוא חזון הילדות, השחרות תכל!»

»ותחי נא אפוא רוחך הנדהמה  
»לביט אחרך נא תזנח ינח  
»שור מלפניך באשר אתה שמה  
»למהומת זעף לבך צו מנוח  
»אל תנע, תחוג, בגתיב מעגליך  
»קומה הקימה מצות אלהיך!»

לנאום נפשי אל חין שכל מליה  
פגיתי סרעפי אזני הפייתי  
גם הפת תקוה בגאון מקסמיה  
נגלתה נגדי — ובכל נעם הייתי  
ובקשה נדח שש שוב אל צאן העדר  
כן חשתי ששתי — לשוב אל החדר!

ועצת אדני כמעט הקימותי  
ולעוללי עמי גית-ספר פתחתי\*  
שפע אור חדש לחזות החלותי  
קשבות אזני אף עיני פקחתי  
גם יתר חושי השתנו הפעם  
ריח ניחח, רגש נד, טוב פעם.

---

\* וכן היה הרב ר' בשנת ה' ר"א (1841) הקימותי אנכי  
יחד עם סרעי ושאר החכם המופר הרב ו' סרדכי אחרון  
גינצבורג נ"ע (ועל ידנו החזיק הגביר תחורני ותבון המנוח סו"ה  
צבי קלאצקא על טוב יזכר שכו!) הקימונו ביה"ס פרסי (פרוסט  
סולט) בשלש סדרגות (3 קלסססו) לנערי בני עכנו בעירנו  
ברשיון מקורה השכלה העם (אויניסטטר דער סקולס חו"ס  
קופרונג) סן 18 אפריל 1841—N. 5856 — (כקוב וג'וי  
בסכתבי העתים לבית יעקב: לויסונג דעם יורפנסטרוואס  
מונד פריסט, 1841). ובכות עלי סרעי הרב רס"ג כשנתים

וּכְמוֹ מִקְדָּם אֶת נַפְשִׁי יִדְעֵתִי  
נַפְשׁ תִּלְמִיד חָל זַע לִפְנֵי מוֹרְהוֹ  
בֵּן הַפְּכוּ הַכְּרַתִּי יַעַת בּוֹ פָּגַעְתִּי  
נַפְשׁ מוֹרְהַ הַמְּפַקֵּד תִּלְמִיד הוֹ  
וְאֲשֶׁר מִלְּפָנַיִם הִרְשַׁעְתִּי רַחֲמֵתִי  
הֵן אוֹתָהּ בַּיּוֹם קִרְבָּתִי הַצְדִּיקָתִי .

וּכְמִטָּה מִשָּׂה שׁוֹט מוֹרֵי יִרְאֵתִי  
וּלְתַנּוּן נְהַפְּךְ, לִי עֲלָם וְבַעַר  
עֲתָה, לֹא מִטָּה לֹא תַנּוּן הִרְאִיתִי  
אֵךְ שִׁבְט מוֹסֵר הוּא — הוֹכִיחַ נַעַר  
וּפְנֵי מוֹרֵי אֶז — כָּלוּ אִמְרֵ זַעַם  
כְּפָנַי כָּל אָדָם — לִי פָנִים הַפְּעָם .

---

ימים אחרי כן, החוקרי בכל עוז ובכל עסל וחלואה רבה בעצמי  
בבית הספר הזה ולא הרפיתיו עד יום הפתח בתי ספר הכללים לעם  
ישראל בהסדר אדונינו ומלכנו הקיר"ה. ואז (ביום 1 נאוועסבער דשנת  
1847) השיבתי לי הממשלה הרוסמה את גמול עמלי אל חיקי והסקדני  
לכהונת סורה בבית סדרש הרבנים אשר רוקס פה ואשר אנכי עיסד בו  
ככהונתי עוד כהיום הזה .

רָשָׁפִי אִישׁ מֵעֵין מוֹרֵי אֶזְרוּ יַעֲוֹפוּ  
וּבְאֲזְנֵי קוֹלוֹ קוֹל שִׁחַל בַּיַּעַר  
וּרְשָׁפִים וּרְעָמִים עֲתָה יִסּוּפוּ  
וּבְשָׁלִי אַךְ אֶז — הַלֵּהב , הַסַּעַר ,  
אֲנִי הַיּוֹם מוֹרֵה , לֹא אִישׁ לִי רַק עֵין  
אֶת בְּהַרְיָמִי קוֹלִי רַעַם בּוֹ אֵין .

בְּשֵׁמֶשׁ לְטַהֵר הַיּוֹבְחָתִי דַעַת  
רוּחַ בְּאֲנוּשׁ לֹא צָדֵק שִׁפְטָת  
בִּיר טוֹב וְרַע אַךְ מִנְה נּוֹבַעַת  
לְרֹאוֹת הַעֵין כָּל מַעֲשֵׂה מִפְּטָת  
וּלְפִי עֵין , לֵב , חֵיד , וּלְפִי כָלֵהם  
כֵּן שְׁלוֹם יִפְרִיחַ , כֵּן יֵהֵם נֵהֵם .

וּנְבוֹנָתִי עֲתָה אֵיכָה נּוֹאֲלָתִי  
לְמַצּוֹא חֲשָׁבוֹן וּנְכוֹנָה בּוֹא יִזְמָתִי  
שִׁנְגָתִי , וּמִשׁוֹנָתִי , בֵּין הוֹאֲלָתִי  
וּדוֹנִי הוֹרַתִי שִׁבְתִי נַחֲמָתִי  
שׂוֹא נַחֲלָתִי שׂוֹא בַחֲשָׁתִי כָל הַדָּר  
כָּל עוֹד תִּלְמִיד — לֹא רַב — בָּאתִי הַחֲדָר .

וּלְשָׁנִים מִלְּפָנִים מֵעֵינַי עָפוּ  
וּמְרֵאִשׁ עַד סוּף בָּם חֲתַרְתִּי תַרְתִּי  
נִבַּח פָּנַי שִׁמְתִּי עֵתִים חֲלָפוּ  
כֹּל חֲלָף עֵצִים בְּלִבִּי חֲקַרְתִּי  
כֹּל חֶסֶד כֹּל יִשְׁבֹּט אֵלַי הִגִּיעוּ  
זִבְתָּאֵר זֹהַר — כָּלֵם לִי הוֹפִיעוּ !

\* \* \*  
רֵאשִׁית הַפְּרָעוֹת בְּעַלְמִי פִקְדוֹתַי  
אֲחֵרֵי עֲזוֹבֵי חֲדָרַי וּבְצֵאתִי אֶרֶץ  
אִשָּׁת אֲהָבִים חֲדָרָהּ הִבִּיאֲתָנִי  
אֲמַרְתִּי נִגְזַרְתִּי כִּי אֵף וְקַרְן  
כִּי מִדּוֹן , אֲתָא חֲרוֹן , הַמּוֹן , רַעֲשׁ  
תְּמִרְוֹרִים , נֶאֱצוֹת , צִירִים וְכַעֲשׁ .

אֲמַנָּם מִשְׁנָה , גִּבֹּר ! רַק בְּךָ הַפֶּעַל  
חָנָם תִּזְעַק מֶרֶה יַעַן וַיִּבְעַן  
כִּרְאִי מוֹל פָּנִים בֵּן אִשָּׁה לִבְעַל  
אִם אַתָּה שְׁלוֹם הִיא שְׁלוֹם לְךָ תִּעַן  
אִם אַתָּה לְמִלְחָמָה הִיא רוֹעֵדָת  
וְלִמְלִט אֶת גַּפְשָׁה לְקָרֵב עוֹמְדָת .

וּנְמוּשׁ הָרִיב ! אִם הִיא לָךְ גַּם זֹעֶמֶת  
אִם אַתָּה לֹא תִדּוּם אֲנִי אֲנִי  
לִמְחַת גִּקְמָתָה תוֹסִיף מְלֻחָמֶת  
וּמִצָּה וּמְרִיבָה אִזְ אֵךְ הוֹסַפְתָּ  
מִדּוּעַ תִּלְחַם ! וּתְמַרְרַר חֵיֶיךָ  
אַתָּה הוּא רוּעָה ! הִיא אִשֶׁת חֵיֶיךָ .

וְזֶה טוֹבָה גִּחְלָה לָךְ בָּהּ גִּשְׁמָרֶת  
וּפְרִי גִדְלֵ אֲשֶׁר בָּהּ לָךְ תִּקְנֶהוּ  
בְּהִלָּךְ כָּל יְמֵיךָ הִיא לָךְ עֹזֶרֶת  
אַתָּה הִיא בְּצַר גַּם גִּילְךָ תִּתְּצֶהוּ  
וְבָהּ לָךְ בְּאַרְצָן רֵאמֹת מֵאֵלֶּה  
בָּהּ תִּקִּים לָךְ זֶרַע — שֵׁם וּשְׂאֵר סִלָּה !

\* \*  
בְּאֲבוֹד הוֹנִי , עֹבֹנִי , בֵּן שְׁחוּתִי  
לִי קֹדֵד הַחֲמָה אִזְ גִּפְשִׁי מִכֶּלֶת  
וּבְאֵשׁ עֵבְרָתִי אֲנִי אִזְ אֲרוּתִי  
אָבִי כָּל תִּפְשׁ מְעַרְבֵּ וּמְרַכְלֵת  
מְרִיו לֹא יִמָּחֶה יִחְרַם לְגַצַּח  
הוּא הוֹלִיד בְּאַרְצָן עֲמֵל וְרַצַּח !

מִכָּה בַּפְּנִיּוֹת אֵךְ מִה הַסְּבִלְתִּי  
לְרֹאוֹת בְּקִנְיָן רַק מְשַׁחֵת וְנִגְע  
כִּי אִם יָרַט דְּרָכַי וְאֲנִי כְּשִׁלְתִּי  
הָאֲמָנָם כִּי לֹא חֲתַחְתִּים וּפָגַע ?  
וַיֵּשׁ , וְשָׁכַר מִסְּחָר אִישׁ , בְּהִדְר עֶשֶׂר  
מֵאֲשָׁפוֹת יַעֲלֶנּוּ עַל בְּמַתִּי אֲשֶׁר .

בַּמְּסַחֵר שֶׁפָּרַח נִחַלְת שׁוֹכְנֵי חֶלֶד !  
בֶּן אָדָם נוֹצֵר לְיֹגִיעַ כַּפָּיִם  
פַּעַם צוֹקָה — אֵךְ גַּם שֶׁפָּעָה תוֹלֵד !  
בְּדַמּוֹת נַחַל שִׁיחֹר בְּגִבּוֹל מִצְרַיִם  
דָּלְלוּ מִיָּמָיו — וּפַעַם יִפְרָצוּ פָּרִיץ  
וּבְעֵדֶן גֵּן — שָׁם פָּרִיחַ הָאָרֶץ !

עַל עֲבוּדָה פְּכָה בְּלִפְלֵ גִלְאִיתִי \*  
עַת אֵל בֵּית עֶשִׂיר רַב־סוֹכֵן פְּקַדְתִּי  
נַעֲתָם רֵאשִׁי וְנִפְוֹנְתִי נְדָפִיתִי  
וּבְעֵינַי לְמָאֵד יִשְׁפֹּלְתִי יְרֻדְתִּי  
אֹז מַעֲי הָמוּ : הַיָּד גִּפְלֹת אֲתָה !  
אֲמוֹן עַל תּוֹלַע — וּמָה אֲתָה עֵתָה ? !

עֲתָה אֲדַעַה הַיְשָׁרָה עֵקֶשׁתִּי  
שׂוֹא זְכוּרֹתִי הוֹדִי רִיק הַלִּינֹתִי  
כִּי מָה שָׁפַל , גְּבִיָּה , דָּרַשׁ דְּרָשׁתִּי  
מֵאֲרַח הַשָּׁבִיל תַּעֲיִיתִי — בְּיַנּוּתִי  
עֲתָה אֲדַע — לֹא אֲזַעֵם , אֶתְלַהֲלֶה —  
הַשָּׁפִיל גְּבִיָּה , שָׁפַלְהָ הַגְּבִיָּה !

מָה גְּבִיָּהוּת אָדָם ? אֵךְ יִקְרַת הָעֶרְךָ !  
מִיִּשְׁרִים וְתָם , לֵב כָּר , נִקְיוֹן רוּחַ .  
מָה שָׁפְלוּת אָנוּשׁ ? בּוֹז מוֹב , סִלְף דִּהְךָ !  
אִישׁ , אִם כֹּה אִז כֹּה יִדְפְּנוּ הָרוּחַ  
גּוֹרְלוֹ אִשָּׁר , אִז חֶסֶר חֲלָקְהוּ  
בְּגִאוּנוֹ , בְּאִסּוּנוֹ , לֹא־רַד עֲרַכְהוּ !

כִּי שָׁפַל גַּם גְּבִיָּה נִצַּח לֹא יָמֵשׁ  
רָם גְּבִיָּה עַל רָם וְעֲלִיהֶם גְּבִיָּה  
כִּכְהָ רָאִינוּ בֵּין כָּל רֵאִי שָׁמֵשׁ  
מִשָּׁפַל מִדְּרָגָה — עַד מִלְךְ וְאַלּוּהַ  
אֵךְ שָׁפַל שָׁפַל , אִם לָעֵב יִגִּיעַ  
רָם עוֹדוֹ רָם! אִיד אֲתוֹ אִם יִכְנִיעַ !



וישארית חמת בי תמס נהלכה  
לסגלות שקר לא נכסוף נכספתי  
ממהתלות שוא לא פחדתי, ככה  
נכון לבי מחלון חדר רי נשקפתי  
על מעשה האדם על כל בית חלד  
פ מו ר ה, מבין; לא כרק, פילד.

ובני איש! בן פחנו כל חן כל שפר!  
ובשגם הושת לנו חיון — גדר—  
ומלא בית החיים רחבת בית-ספר  
בו נצא נבוא מחדר אל חדר—  
אך השקיף אל חדרכם אנא הואילו  
לא בתלמיד — רק פ מו ר ה השבילו!

אמנה! נגד פנינו מדה, קצב,  
חק דב אורב הוא לנו על כל פעם.  
אם זו תפלעתנו? זה כל העצב?  
מי הסב אלה? — רק מחסור טוב-טעם!  
הן בגבול, בסדרים, ובחגדיר פרוץ  
ערבו אך לנו הנעימות בארץ!

ימתק אור יום פי ליל הקדיר עין  
חמונו באור כי יבנו קרח  
בן חרף עריה ערום אלו אין  
לא הן כל חי יום אביב יעם פרח  
ובשלות השקט גם מזער הפחד  
כצל עם האור יבנו אך יחד .

ובעיר פרא כפריין חית יער  
יגדל הילד , מזה משפט מעשהו ?  
אך נעור , שזכב , מבלי הבין , פער ,  
על בן מזרה לו ! הוא יישיר דרכהו  
תחת ידו בא יסור לו אהלה  
ותהי בן יראתו על פניו סלה .

בן רגלינו אנו ענו בכבל  
כי עז יצר לב איש קרבו נסוע  
ובכן לא אך טוב — באנו גם סבל  
אדם בארץ כל יהי פרוע  
לבלי ירום לבו , בינה הנבר !  
וירא קונק — בגילה , בשבר !

וּבְבֵית־סֵפֶר הַרְק קְשׁוֹת רְאִינוּ ?  
רַק יִגּוֹן וּתְלָאָה ? רַק קָרִי , מָרִי ?  
תּוֹרָה וְדַעַת — שָׁם לָנוּ קָנִינוּ !  
בְּמָרִי הִיגִיעָה הוֹד חֲמֻדַת הַפָּרִי !  
נִוְדָה שָׁם מוֹרְנוּ בִימֵי שָׁמַיִם  
אוֹרְנוּ — מִיָּדוּ לָנוּ קָרְנַיִם !

בֶּן טוֹב צוּרְנוּ ! צוּר מְעוֹז ! צוּר יֵשַׁע !  
אִם מָט אַף בְּרַכְנוּ הוֹדְחֵנוּ דְחִי  
שִׁפְט צְדָק ! אֲתוּ לֹא יָגוּר רָשַׁע  
וְקָרוּבָה עֲזֻרָתָה קַל חֵישׁ גַּם בְּכִי ,  
בְּצַר לָנוּ אִפּוּא בַּל נַחֲמִיא פִּינוּ  
הֵן בָּנִים אָנוּ לוֹ הוּא גַם אָבִינוּ !

וּלְבַעֲבוֹר הָאָדָם בְּאֲבִיב חֲלָדָהוּ  
הוּא יִלְמַד לְגִשׁוּא עַל לְעֵנָה לְשׁוֹבֵעַ  
יֻכַּל יִלְחָם בְּתַמּוּרוֹת מִקְרָהוּ  
תְּחִישׁ תְּחַפֵּם נַפְשׁוֹ , הַשְּׁבַל , יָדַע  
עַל כֵּן בַּנֶּעַר הוּא כֹּא אֲלֵי חֲדָר  
שָׁם חֲשֵׁכָה , עֵמֹל — שָׁם תּוֹשֵׁיחַ , הַדָּר !  
(6)

הוא בא לחַדֵּר גַם יוֹצֵא מִמֶּנּוּ  
אוֹת־הוּא לְמִסְלָה בָּהּ יַחַל לְלַכֵּת  
נַעַם לְקִרְאָתוֹ אוֹ פּוֹקָה תִּפְגְּשׁוּנֵנוּ  
כִּל יִגְאָה בְּטוֹב יִאֶמְרֵן בְּשִׁלְכֵת  
בְּמָרוֹם עוֹז יִזְכּוֹר : יֵשׁ מוֹרֵד — שִׁחַת —  
וּבְכוֹבֵד הַצֵּרָה — רִנַּח וְנַחַת !

---

## סוף דבר .

דבר בעתו : והוא דברי דרוש אשר דרשתי לפני התלמידים בבית ספר הרבנים אשר פה , ביום ש"ק פ' וישב דשנה  
(הואת תר"ם \* )

אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטָבָה  
לְמַעַן עֲשֶׂה פְּיֹם הָיָה  
לְהַחִית עַם־רַב .

### ליבע קינדער !

ווען וויר איינען בליק ווערפֿען אויף אונזער לעבען אונד וועבען , אויף אונזרע וועלט אויף אונזרע ערדע , זא פראלמט ער מיט שוידערן צוריק . וויר בעמערקען זא פֿיל אונגערייכטעם , קאנטראסטישעם ; זא פֿיל ראָמהועלהאפֿטעם , אונער=

(\* עפ"י מצות פקידהשכלת־העם חוב על המורים בבית ספר הרבנים להיות כל איש דורש לפני התלמידים כדי שכת כשבתו (בהתאסף הרב המשגיח הראשי (אינספקטאר) וכל המורים כולל) מעין הפרשה בתורה וד"א ודברי מוסר השכל תיכף אחר חפלת שהרית בכית התפלה המיוחדת להם שמה . ולרונמא הצנתי פה אחר מן הדרושים אשר דרשתי אנכי בשפת אשכנז נקיה וקלה . והיה אם ימצא הן בעיני הקוראים המשכילים , או אז אולי אנופֿ ידי שנית להוציא לאור כל הדרושים כולל (כן אשר בשפת אשכנז כן אשר בשפת קודש) בחוברת מיוחדת .

קלאַרליכעם , אונבעגרייפֿליכעם . וועגן וויר איהן אבער מיט  
רוהיגער בעטראַכטונג אונד קאלטער איבערלעגונג צוריקזענדען ,  
איהן ניכט בלאָס דאס אָבערפֿלאַכליכע , אייססערע ,  
שויען—זאָנדערן ווייטער אונד טיפֿער אינ'ס איננערע דער  
זאכען איינדרוינגען לאסען—דאנן ענטשלייערט זיך , וויא  
ווייט עס דען כענשליכען קראַפֿטען געגעבען איזט , פֿילעס  
אונד מעהרעס פֿאָר אונזערען אויגען . וויר פֿינדען אויפֿ-  
שלוסס , אויפֿלאַזונג , וויר פֿינדען האַרמאָניע אונד זיכערע ,  
וויר פֿינדען , זאָ צו זאגען , ביא דער טראַקנעסטען ניכט-  
טערנסטען פֿראַזא דעס לעבענס , צוגלייך אויך דיא שאַנסטע  
בעצויבערנסטע פֿאָעויע דעס לעבענס . אום זאָ מעהר נאָך ,  
וועגן וויר אונזרע בעטראַכטונג אויף אונס זעלבסט , אויף  
דען כענשען , לענקען ; אויף דען כענשען , אים אונד פֿער-  
זאלען וויא אים אינדרוידועללען צוטיטאנדע . דער מענש ,  
זאָ נולל אונד ניכטיג ער אין פֿילען שטיקען איזט , זאָ קליין  
אונד נידריג ער אין דען פֿלאַנען דעס אללערהאָכסטען שמעהען  
מאג , זאָ זעהען וויר איהן יעדאָך דיא הויפטראַללע אויף דעם  
שוויפֿלאַטצע דער גראַסען וועלט גאָטטעס שפֿילען . וויר  
זעהען איהן , וועגן ער זיך נור פֿריהצייטיג נאָך דען דאצו  
נאָטהיגען מאַטעריאליען אונד הילפֿסמיטטלען אומגעזעהען  
האט , וועגן ער נור מיהע אונד אויסדויער ניכט שייעט ,  
וועגן ער דעם בלענדערנען איררליכמע דער זינגליכקייט נור  
ניכט פֿאַלגעט אונד פֿאָן דער שאַנען באהן דער טונגענד אונד  
דער מאַראַלישען פֿאַרשריפֿטען ניכט ווייכעט , דאנן זעהען וויר  
איהן גראַסעס אונד מעהר אלס געוואָנהליכעס ווירקען אונד  
פֿאַלפֿ-הרען ! איינען בעלעג פֿיר דיזע גרונדוואַהרהייט  
לעזען

לעזען וויר אין דער געשיכטע יוסף'ס אין היימיגעם  
 וואָכענאבשניטטע. צוערשט זיינען טרוים דען ער צאָהאַלם  
 יוהנה אנהנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה  
 אלמתי וגם נצבה והנה הסבינה אלמותיכם ותשתחווין  
 לאלמתי : עם וואר אלס ווענן וויר גארבען באַנדען אויף  
 דעם פֿעלדע, אונד אלס ווענן מיינע גארבע זיך אויפֿ=  
 ריכטעמע אונד שטעהען בליב, אייערע גארבען אבער זיך  
 הערומשטעללמען אונד זיך צו מיינער גארבע ביקטען. .  
 דאנן זיינען צווייטען טרוים יויהלום עוד חלום אחר ויספר  
 אותו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש  
 והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי : ער האטמע נאָך  
 איינען טרוים אונד ערצאָהלמע איהן זיינען ברידערן, ער  
 שפראך : זיהע ! איך האבע נאָך איינען טרוים געהאבט :  
 עם וואר אלס ווענן דיא זאננע, דער מאַנד אונד איילף  
 שטערנע זיך פֿאַר מיר ביקטען. .

הינויכטליך דער אויסלענגונגען דער טריימע זינד  
 פֿערשידענע מיינונגען. נאך דעם בעל עקידה איזט היר  
 איין ווינק אויף דאס שיקזאל דער געזאממט הייט דעם  
 ישראל'ישען פֿאַלקעם (דענן דיא געזאממטהייט פֿינדען וויר  
 אין דער ביבעל נאָך יוסף בענעננעט, זא הייססט עם :  
 רעה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף (תחלים ס'), אולי  
 יחנן ה' אלהי צבאות שארית יוסף (צאוס ה'), ולא נחלו  
 על שבר יוסף (צאוס)) . דער ערשטע טרוים אלזא צייגט  
 אויף דיא יוגענדצייט ישראל'ס, ווא ער אים שאַנסמען  
 גליקע בליהמע, וואס אויך אייגענטליך (אָפֿטערע אונטער=  
 ברעכונגען צור צייט דער שופטים אויסגענאָממען) זא  
 פֿאַרטויערטע, זייט דען טאנען משה'ס. ביס אויף דיא

צייטען

צייטען פאן דוד אונד שלמה, וואו ווירקליך ישראל און  
 געדייהען אונד גלאנץ אללע פאלקער איבערשטראלמע, זא  
 דאסס זעהר פאססענר דער טרוים דארופן צייגטע יקסה  
 אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלומתיכם ותשתחווין  
 לאלמתי : מיינע גארבע ריכטעטע זיך אויף אונד בליב  
 שטעהען, אייערע גארבען אבער שטעללמען זיך הערום אונד  
 ביקמען זיך צו מיינער גארבע. דער צווייטע טרוים  
 הינגעגען דייטעטע אויף ישראל'ס פֿעהרייסענע לעטצטע  
 גליקליכע צייטען, דיא נייע אויפֿהארען אונד עוויג בעשטעהען  
 ווערדען, וועסוועגען אויך אים טרוימע דיא גראססען עוויג  
 בעשטעהענרען דינגע פֿארקאמען והנה השמש והירה ואחד  
 עשר כוכבים משתחווים לי : דיא זאנגע, דער מאָנד  
 אונד איילף שטערנע ביקמען זיך פֿאר מיר. דיזע  
 געשטירנע דייטען אויך אויף דיא היידנישען פֿאלקער, דערען  
 מאַנכע דער זאנגע, מאַנכע דעם מאָנדע, אנדערע דען  
 איבריגען פֿלאנעמען דינגען. אללע דיזע ווערדען ישראל  
 הולריגען (דאס הייססט : ווערדען דען וואהרען גאטם ישראל'ס,  
 אלהי האמת, אנערקענען, זא וויא שאן הייט צו טאנע אללע  
 יעטצט לעבענרען אייראפֿאישען פֿאלקער דען איינציגען  
 וואהרהאפטען גאט, אים וואהרהאפטעמען זינגע, אנער-  
 קענען). דאס עבען שפֿריכט ישעיהו (כ"ג) יוהפֿרה  
 הלבנה : ערראטהען ווירד דער מאָנד, ובושה החמה :  
 זיך שאַמען דיא זאנגע, כי מלך ה' צבאות בהר ציון  
 ירושלים : דען דיא מאיעסטאט דעם עוויגען צבאות טהראַנעם  
 אויף דעם בערנע ציון אונד ירושלים !

זא מיינט עס דער בעל עקידה. נאך דעם רמב"ן  
 אינד אנדרען איזט היר יוקים אייגענעם שיקזאל  
 אפֿענבארט



אָפֿפֿענבארט, אונד זאלל אים ערשטען טרוימע (כאלמים אלמים: עם וואר אלס ווענן וויר גארבען באַנדען) דיא מיטטהיילונג ענטהאלטען זיין: דאסס אויס אורזאכע דער גארבען אונד דעס געטריידעבעדארפֿס אין דער הונגערסנאָמט, כאַן זיך שפּאַטער פֿאַר יו ס פּ ביקען ווערדע (וועססהאלב עם אויך היר הייססט יותשתחווין לאלמתי: זיא ביקטען זיך צו מיינער גארבע), אונד אים צווייטען טרוים — דיא אנצייגע זיין אונד דיא פֿראַפֿעצייהונג דער שפּאַטערן גלאַריע אונד זעלטענען ווירדע יוספֿים (אונד הייססט עם היר דאַרום משהוים לי: זיא ביקטען זיך פֿאַר מיר, פֿאַר מיר זעלבסט).

עס קאן, אונזער מיינונג נאך, אויך איינע אנדערע אויסלענונג היר שטאטטפֿינדען. עם קאן נאָמליך דער אינהאלט דעס ערשטען טרוימעס — אלמים בתוך השדה: פֿעלד, זאאט, ערנטע, אלס זינגבילד אונד צייכען דער ערדענגיטער: רייכטהום, גליק, איבערפֿלוס; אונד דער דעס צווייטען טרוימעס — שמש ירח, כוכבים: זאָננע, מאָנד אונד שטערנע, אלס סימבאָל דער היממלישען גאבען: וויזיהיים אונד וויסענשאַפֿט, געדייטעט ווערדען. וועלכע דאָפּפּעלטע גאבען דעס היממעלס אונד דער ערדע אויך שפּאַטער יו ס פּ צו מהיילע געווארדען זינד: זאָ ערקלאַרט אויך דער מדרש דען פֿערו יואביו שמר את הדבר: דער פֿאַטער מערקטע זיך דיזעס: ירוח הקודש אומרת שמור את הדברים שעתידין הדברים ליגע: איינע גאָמטליכע שטיכמע ריף אין איהם אינגערליך מערקע דיר דיזע וואַרטע, דען דיזע וואַרטע ווערדען ריכטיג איינטרעפֿען!.

זאָ האַבען אויך דיזע וואַרטע ריכטיג איינגע-

טראַפֿען

טראָפּען! וויר זעהען יוסף אויסגעריסמעט מיט אללער ווייז-  
הייט אונד דיא האַכסטע שטופֿע דער אירדישען גליקזעליגקייט,  
דער אירדישען גראָססע, עררייכען! אלליין, וואס ער-  
צאהלט אונס דיא הייליגע געשיכטע פֿאַן זיינעם וואַנדעל?  
פֿאַן זיינער האָהען זימטליכקייט? פֿאַן זיינער אויפֿריכטיגען  
פֿראַממיגקייט אונד טוגענד? — גלייך אנפֿאנגס הייססט עס  
• ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים בשכם לכה  
ואשלחך אליהם ויאמר לו הנני: ישראל שפראך צו יוסף-  
וויידען דייע ברידער ניכט צו שָׁכֶם? קאַממע! איך וויל  
דיך צו איהנען שיקען. אונד דיזער אנטוואַרטעט ער: איך בין  
עס צופֿרידען; וואס דער מדרש שאַן אויסאיינאנדערזעצט  
• ויאמר לו הנני אמר ר' חמא בר' הנינא הדברים הללו  
היי יעקב אבינו נזכר ומעיו מתחתכין יודע היית שאחיך  
שונאים אותך והיית אומר לי הנני: ר' חמא זאָהן הנינאם  
זאגט — וועגן יעקב דיזע וואַרטע (הנני): איך בין עס  
צופֿרידען) זיך אין עראינגערונגריף, זאָ געריטה זיין גאנצעס  
אינגערעס אין אויפֿרוהר. וויא? דוא וואוסטעסט רעכט  
וואָהל דאסס דייע ברידער דיך האססען, איך שיקע דיך  
צו איהנען, ליפֿרע דיך אין איהרע האַנדע, אונד דוא  
ערווידערטעסט מיר: איך בין עס צופֿרידען? • יא, ער  
וואוסטע דאסס זיא איהן האססען, דאסס זיא איהם נאכ־  
שטעללען, דאסס ער זיינעם פֿערדערבען ענטגעגענגעהט, דאסס  
ער איינער געפֿאהר, פֿיללייכט דער לעבנסגעפֿאהר, צואיילעט;  
צומאל דא דער אָרט וואָ ער איהן הינענרעטעט — שָׁכֶם —  
זעהר געפֿאהרליך וואר, וויא עס דער רשב"ם אונד תרגום  
יונהן ערקלאַרען: צו שָׁכֶם — אן איינעם זאָ געפֿאהרליכען אָרטע,  
וואָ דיא ברידער יוסף'ס נאָמליך דיא בעוואָהנער יענעס  
ארטעס

אַרמעס ערשלוגען, דען חמור, דען ש כ ס אונד אנדרערע  
 שטארטלייטע. דיזעס, דיזעס אללעס וואוסטע יוסף רעכט  
 וואָהל, דאָך אנטווארטעטע ער י הנני : איך בין עם צו-  
 פֿרידען ! • זיינע פֿליכט, זיינע עהרערביטונג, זיינע  
 ערגעבונג געגען דען פֿאטער, טרוגען דען זיג דאפֿאן; ער  
 אנטווארטעטע : איך בין עם צופֿרידען, גינג, אונד גאב  
 זיך אלס אפֿער הין ! — זאָ ריהמליך ווירד אונס אויך  
 געשילדערט זיין פֿאַרפֿאלל • • • וואָבייא עם הייססט יונגס  
 ויצא החוצה : ער ענטפֿלאָה אונד לײַף צום הויזע הינאויס, •  
 דיא געפֿאַהרליכסט פֿראָבע — אונד דער שאַנסטע טריומף  
 דער טונענד ! —

דאהער פֿאַלנטע אויך גאַטטעס נגאדע אונד גאַטטעס  
 זעגען יוסף איבעראלל נאך • — שאַן בייא זיינעם ערשטען  
 אויסטריטט אויס דעם פֿאַטערליכען הויזע זאגט אונס דיא  
 שרײַט יומצאהו איש והנה תועה בשדה : עם פֿאַנד איהן  
 איין מאַן אויף דעם פֿעלדע הערוזמאיררענד; וואס צוואר,  
 איינפֿאַך ערקלאָרט, איש (מאן) : איין מענש,  
 איין רייזענדער, בעדייטעט; וויא דער אבֿן עזרא  
 אויך זאגט יומצאהו איש — כדרך הפשט אחד מעוברי  
 דרך : עם פֿאַנד איהן איין מאַן — הייססט, נאך איינפֿאַכער  
 ערקלאָרונג — איינער דער רייזענדען; זאָ איבערזעטצט  
 אויך אונקלום יואשכחיה גברא : עם פֿאַנד איהן איין  
 מענש; דאָך ערקלאָרט עם דער מדרש נאך זיינער ארט,  
 אים פֿיגירליכען זינגע יומצאהו איש • • • איר ינאי ג'  
 מלאכים נדוונג לו, וימצאהו איש, וישאלהו האיש,  
 ויאמר האיש : ר' ינאי זאגט, דרייא שומצענגעל שלאם-  
 סען זיך איהם אן, דענן עם הייססט יאין מאַן פֿאַנד איהן,  
 דער

דער מאַן פֿראַנטע איהן, דער מאַן שפראך (אונד  
 פֿינדען וויר אויך אין דער ביבעל ענגעל אונטער דעם נאמען  
 מאַן, איש, וויא צ. ב. אין דניאל (ט' כ"א) וה איש  
 גבריאֵל אשר ראיתי בחזון וכו') • איין פֿינער אללעגאָרישער  
 זיגן ליגט היר צו גרונדע, נאָמליך: דאס פֿאַרבילד זיינער  
 דרייאַ גראָססען פאטריאַרכאלישען פֿאַטער (אברהם, יצחק,  
 יעקב), שלאָסס זיך איהם פֿעסט אן אונד פֿערלים איהן ניא;  
 זיין שטאַם, זיינע הערקונפֿט, דיא קוועללע, דיא וויגע  
 אללער גאָטטעספֿורכט, פֿראַממיגקייט אונד האָהער טוגענדען  
 שוועבמען שטעטס פֿאַר זיינען אויגען. אלס מוסטער אונד  
 מאָדעלל, ער לעבטע מיט אללעס אייפֿער איהרען פֿאַר-  
 שריפֿטען אונד האַנדלונגען שטעטס נאך, אונד וויך ניכט  
 איין האַרברייט דאָפֿאַן. הירוּף איזט עס געצילט יג' מלאכים  
 גדוּונו לו: דרייאַ שוטצענגעל שלאָססען זיך איהם אן—  
 זיינע דרייאַ פֿאַטער ווארען איהם ענגעל דעם  
 שוטצעס אונד דער אָבהוט. גאָטט רעכנעטע דאס פֿערדינסט  
 דויער איהם בעליבמען שטאַמפֿאַטער איהרעם אַבקאַממלינגע  
 אן. זאָ הייססט עס בייא אברהם יכי ידעתיו למען אשר  
 יצוה את בניו ואת ביתו אהריו ושכרו דרך ה' לעשות  
 צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר  
 עליו; זא שטעהט בייא דער עקידה פֿאַן יצחק יבי נשבעתי  
 נאום ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת  
 את בנך את יחידך: כי ברך אברכך • • • והתברכו  
 בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי; זאָ פֿינדען  
 וויר בייא יעקב אלס ער נאך מַצְרִים צאָג יוֹאֵמֵר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל  
 בכראות הלילה • • • אל תירא מרדה מצרימה • • • אנכי  
 ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. דאהער עבען  
 גענאסס

גענאָסס יוסף שטעטן היממלישען שוטצעס, אימער=  
וואָהרענדען גאָטליכען ביישטאנדעס, שאָן גלייך בייא  
זיינעס אויסטריטע אויס דעם פֿאַטערס הויזע, אונד זאָ  
אונאונטערבראַכען פֿערנערהין, פֿאַרט אונד פֿאַרט זיינע  
ברידער מאָכטען איהן בים צום אייסערסטען האַסען, איהן  
בים צום אייסערסטען פֿערפֿאַלגען, דיא באַזעסטען פֿלאַנע  
געגען איהן שמירען, העכסט אונברידערליך אונד שלעכט  
געגען איהן האַנדעלן, דיא פֿאַהזע הונג גאָטטעס  
שיטטע איהן, דיא פֿאַרזעהונג גאָטטעס שפּאַרטע  
איהן צו וואס גראָסעס אויף. זאָ זאגט אויף דער בעל  
העקרים (מאמר ד' פרק ט') אינדעס ער פֿאַן גאָטטעס  
פֿאַרזעהונג איניס בעזאָנדערע, אונד פֿאַן דען בעווייזען  
דאָז, שפּריכט יחא' היא ההשגחה הנמצאת בענינים החלקיים  
אישר נראה כמה חכמים וערומים משתדלים בסבות נאותות להוציא  
מהשבותם לפעל להגיע הרע לאיש מה ולא תשלם מחשבתם  
שתגיע לפעל אדרבה אותן הסבות בעצמן שיחשבו שיגיע  
בהן לזולתם הרע פעמים הן סבות להגעת הטוב. כמו שקרה  
לאחי יוסף שחשבו להגיע בהן הרע אל יוסף הן הנה היו סבות  
להצלחתו: דער ערשטע בעווייזדאסס גאָט זיינע פֿאַרזעהונג אויך  
איבער איינצלנע וועזען זיך ערשטערעקען לאַסט, איזט: וויר זעהען  
פֿילע האַכקלוגע אונד האַכשלויע מענשען מיט דען צוועק=  
כאָססיגסטען מיטטעלן זיך בעשטרעבען איהר פֿאַרהאבען,  
יעאנדעס באַזעס צוצופיגען, אין אויספֿיהרונג צו ברינגען,  
איהרע אבויכט אבער געדייהעט ניכט צור ווירקליכקייט, אונד  
אים געגענטהייל, עבען יענע מיטטעל, דיא, וויא זיא  
דענקען, איהרעס גאָכסטען אונד הייל ברינגען ווערען,  
זינד כאַנכמאל געראדע מיטטעל צור בעפֿאַרדערונג דעססטען  
היילס

היילם ; זא וויא עם דען ברירערן יוסף'ס ערגינג, דיא=  
זעלבען מיטטעל דורך דיא זיא גלויבמען דעם יוסף דאס  
אונגליק צוצוציהען, זיא זעלבסט ווארען מיטטעל אונד  
אורזאכען צו יוסף'ס האהעם גליקע. וויר וויססען זיינע  
ברידער פערקויפטען איהן, ער בעפאנד זיך אים עלענדען  
צושטאנדע דער שקלאפערייא, ער וואורדע נאך עגיפטען  
געשלעפט — וואס לעזען וויר אבער באלד נאכהער ? —  
ויהי הי את יוסף ויהי איש מצליח : דער עוויגע וואר  
מיט יוסף, אונד ער ווארד איין מאנן דעם אללעם גליקטע ! .  
אלס ער פערוואלטער אים הויזע דעם פומי פו וואר הייססט  
עס ווידער. ויהי מאז הפקיד אותו בביתו ועל כל אשר יש  
לו ויברך הי את בית המצרי בגלל יוסף ויהי ברכת הי בכל  
אשר יש לו בבית ובשרה : זייטדעם ער איהן (יוסף) צום  
פערוואלטער מאכטע איבער זיין הויז אונד אללעם וואס ער  
האטטע, זעגעטע דער עוויגע דאס הויז דעם כצרי אום  
יוסף'ס וויללען, אונד דער זעגען דעם שוויגען וואר מערקליך  
אין אללעם וואס ער האטטע, צו הויזע אונד אויף דעם  
פעלדע. זאגאר אלס יוסף אונשולדיגערווייזע אים געפאנגניסס  
וויילטע, זאגט אונס דיא שריפט ויהי הי את יוסף ויט אליו  
חסד . . . אין שר בית הסהר רואה את כל מאוסה בידו  
באשר הי אהו ואשר הוא עושה הי מצליח : דער עוויגע  
וואר מיט יוסף אונד נייגטע איהם געוואגענהייט צו . . .  
דער אויפזעהער איבער דאס געפאנגניסס זאה ניכט דאס  
מינדעסטע נאך וואס ער (יוסף) אין זיינער געוואלם האטטע,  
אינדעם דער עוויגע מיט איהם, (מיט יוסף), וואר, אונד  
וואס ער טהאט ליסס דער עוויגע געלינגען ! . זא וואכטע  
גאטטעס אויגע איבער יוסף אונאבגעווענדעט — ביס ער איהן  
ענדליך

ענדליך אויס דער קערקער גרובע צום פֿירשטענמהראָן  
עמפֿארשטייגען ליסס ! איין גלאַנצענדער לאָהן פֿיר זאָ גלאַנץ=  
צענדע זיטטען ! איינע זעלטענע פֿערגעלטונג פֿיר איינע זאָ  
זעלטענע טוגענד ! —

ליבע קינדער, זאָ האט יוסף דורך זיין זעניע, דורך  
זיינע קעננטניססע אונד וויססענשאַפֿטען, אבער בעזאָנדערס  
דורך זיינע האַכערהאבענע טוגענד אונד זיטטליכקייט, זיך  
עכפֿאָרגעשוואונגען. זאָ האט ער זיין אייגענעס וואָהל בעפֿאָר=  
דערט, דאס וואהל זיינעס פֿאטערהויזעס, זיינער געזאכטען  
פֿאמיליע, זיינער נאטיאָן, גאנצער פֿאָלקערשאַפֿטען, אונד  
מיליאָנען אונד מיריאדען כענשען, צור צייט דער נאָמה,  
פֿאָן הונדער אונד טאָד גערעטטעט ! — ליבע קינדער, עדלע  
צאָגלינגע דיזער אנשטאלט ! אן יוסף האבט איהר איין  
שאַנעס בעלעהרענדעס ביישפּיל ! איין גלאָררייכעס פֿאַרביילד !  
יוסף וואורדע אויס דען ארכען זיינער עלטערליכען הייכאמה  
געריכסען, אום אין דער פֿרעמדע, פֿיר דיא זייניגען וויא  
פֿיר דאס אללגעמיינע וואָהל, גוטעס, ריהמליכעס, אויססער=  
אָרדענטליכעס צו פֿאָרדערן. געליבטע קינדער ! אייערע  
בעשטימונג איזט אייך בעקאנט. אייערע צו בעטרעטענדע  
קינפֿטיגע באהן ליגט פֿאָר אייך אָפֿען. איהר וויססעט —  
אייער ענדצוועק אייער בערוףאיזט — ראכבינער, ד. ה. פֿאַרשטעט=  
הער אונד טרייע הירטען אייערער ברידערליכען געמיינדען ;  
אָדער לעהרער, ד. ה. ערציהער אונד פֿלעגעלעטערן אייערער  
נאטיאָנאלען צאָרטען יוגענד. איין האָהעס אכט ! איינע  
בעדייטונגספֿאללע מיכסֿאָן ! אויף אייך קאנן דער אויסדרוק  
אים פֿינפֿטען בוך משה'ס געלטען יבנים אהם לה' אלהיכם :  
איהר זייד קינדער, דיא צו גאָטליכען צוועקען ערצאָגען

ווערדען

(7)

ווערדען! דורך די האָהע גנאָרע אונזרעם הולדרייכטמען לאנדעס-  
פֿאַטערס איזט אייךהיר איין טעמפעל עראָפֿפֿנעט, אייןטעמפעל פֿיר  
וויזוהיים אונד וויססענשאַפֿט אונד לעהרע אונד צורעכטווייזונג.  
איין טעמפעל, וואָ דיא וואָרטע דעס לעבענדיגען גאָטעס מיט  
צירליכען בלוכען דער אייראָפּאָישען וועלטליכען בילדונג שאַן  
פֿערפֿלאַכטען, צום קראַנץ אונד דיאדעס אייך דארגערייכט  
ווערדען. היר האבט איהר אויך ווירדיגע פֿאַרנעמעצטע אונד  
פֿאַרשטעהער, דיא איבער אייך וואכען, וויא דיא כרוכים  
אן דען פֿפֿאַרטען דעס גאָטליכען ערענס, אום אייך דען גאנג  
צום בויע דעס לעבענס, אויך אין זיטמליכער, אין מאַראַלישער  
בעציהונג, צו היטען. ליבע קינדער! זאבאלד אייערע פֿעסטע-  
געזעמטע שטודירצייט צו ענדע איזט, דאן פֿערלאסעט איהר  
דיזע הייליגען מויערן, דאן ווערדעט איהר, וויא יוסף, אין דיא  
פֿרעמדע געשיקט, אום איבעראלל, אללאיבעראלל אונטער  
אייערען ברידערן אונטער אייערעם פֿאַלקע אין דיזען לאַנדערן, הייל  
אונד וואָהל אונד ליכט אונד גליק צושטרייען, צו פֿערברייטען!  
בעדענקעט דיזע אייערע האָכוויכטיגע אויפֿגאבע! דיזעס אייער  
אללערהייליגסטעם ציל! בעדענקעט: אויס פֿירזאָרגע אונד  
וואָהלוואָללען אונזרער פֿאַטערליכען רעגירונג געגען אונס, ווערדעט  
איהר אן דיא שפיטצע געזעמטע. אונד ווירד אייך אויפֿערלעגט  
דיא הייליגע פֿפֿליכט—זאָרגע צו טראַגען פֿיר דיא וואָהלפֿאַהרע  
אייערער גאנצען גאמיינע, גאנצער גענעראַטיאָנען, קינפֿטיגע  
שפֿאַטעסטער נאַבאָמבענשאַפֿטען! איהר האבט שטרענגע  
דעכענשאַפֿט אייערעם אייגענען אינגערן, אייערעם אייגענען ערוויסען  
אונד הערצען, אבצולעגען! בעדענקעט—דאס ניכט אליין  
וויססען אונד קענען צו איינעם וואָ ערהאבענען אכטע אויסרייכענד  
איזט שלאגעט אויף דאס בוך דער געשיכטע אונד לעזעט,  
בעפֿראגעט



בעפראנעט דיא אוראלטע ערפֿאהרונג, דיא נייעסטע, דיא אלטאָנאָליכע, זיא ווערדען אייך בעלעהערען: ניכט דיא אלליי-ניגע פֿערנופֿט אדער בלאָססע קעננטניססע האבען פֿאָן יעהער, אים לויפֿע דער יאהרטיזוענדע, אין דען וועלטבעגעבענהייטען, וואס גראָססעס אונד ערשפּריסליכעס געליפֿערט. אלליין, וואָרכע אונד טרייע, אונד מוטה אונד גלוטה, אונד זיטטליכקייט אונד סוגענדליבע, דיזע ווערדען מיטבעדינגט, דיזע ווערדען מיטגעפֿארדערט! וויא וויר עס אויך ביים ווייען איפֿריגען, אבער האָכסטווגענדהאפֿטען אונד זיטטליכען יוסף פֿינדען! יוסף, געליבטע קינדער, מוסס אללעצייט פֿאָר אייערס גע-דאָכטניססע לעבען! וויא דיא פּאטריאַרען איהם, זא מוסס שטעטס ער אייך, צום מאָדעלל אונד פֿאָנאָמען דינען! וויא זאננע, מאָנד אונד שמשענע מיססען זיינע האָהען טוגענדען שטעטס אייך פֿאַרלייכטען. בייא אללען אייערען אידעאלישען וויא בייא אייערען אללען ווירקליכען אונטערנעהמונגען אונד האנדלונגען! גלויבעט ניכט דאסס איהר אונפֿאַהיג, דאסס איהר אונטיכטיג זייד, עראינגערט אייך וואס גאָטס צו משה שפּראך אלס ער איהן נאך עגיפּטען זאנדטע אום ישׂראל אויס דער שקלאפֿערייא צו ציהען יויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אֵלם או הרש או פקת או עור הלא אנכי ה' וערה לך ואנכי אהי' עם פיך והוריתך אשר תדבר. שייעט ניכט ליבע קינדער מאנכע שווערע הארטע מיהזעליגקייטען, דענען איהר פֿיללייכט אויסגעועמטצט זיין ווערדעט — עראינגערט אייך אן אונזרען עזרא — עראינגערט אייך אן אונזרען נחמיה — וויא זיא ניכטס אין אללער וועלטגעשייעט — אונד וואס זיא פֿיר איהר פֿאַלק געטהאן. דענקעט ענדליך ניכט ליבע קינדער איהר זייד אונרייף, יונג — עראינגערט אייך אן דען קנאבען

שמואל

שמואל וויא פֿריהצייטיג גאָטטעס וואָרט אונד אויפֿטראַג  
אן איהן ערגאנגען איזט — עראינגערט אייך אן דען יונגען  
פראָפעטען יר מיהו, צו דעם דער עוויגע שפראך יאל האמר  
נער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצוך  
תדבר. אויף דאהער יונגע לייטע! מיט יונגער קראַפֿט, מיט  
יונגעם כוטה! אויף! להורה ולהעודה: פֿיר דיא לעהרע,  
פֿיר דיא בילדונג! להי ולעמנו: פֿיר גאָטט אונד פֿיר אונזער  
פֿאַלק! אויף — ואלהי אביכם יהי בעורכם! אונד קאָממען  
ווירד דעראיינסט נאָך ערלע צאָגלינגע איין טאג, וואָ עס  
אויף פֿאַן אייך הייסען ווירד, וויא פֿאַן יוסף, כי למחיה  
שלתכם אלהים: צום בעלעבען ישׂראֵלִים האט אייך גאָטט  
געזעגנעט! אונד פֿערנער יאלהים חשבה לטובה למען  
עשה כיום הזה להחיות עס־רב: דער היממעל האט עס אים  
פֿאַרויס צום וואָהל געמיינעט אונד עס זיך זאָ געשטאלטען  
לאַסען, אום נון צו בעלעבען דאָס קליינע  
גראָסע פֿאַלק ישׂראֵל, איהם נייעס לעבען צו פֿערשטאַלען,  
חיים וברכה עד העולם — נייעס לעבען רייכליכען זעגען  
ביס אין אללע עוויגקייט הין — אמן!



**RO L S E L O M O .**

---

**NOVA POEMATA**

**AUCTORE**

**SALOMONE SALKIND**

**Praeceptore in Schola Rabbinica  
Vilensi.**



**VILNAE**



**MDCCLVIII.**

